

GLASILO

PODZEMNI RAK

št.4

OB STOLETNICI ORGANIZIRANEGA JAMARSTVA NA SLOVENSKEM

Izdalo JAMARSKO DRUŠTVO RAKEK LETO 1988

Trg padlih borcev 8
61381 RAKEK

St. žiro računa: 50160-678-99041

Uredniški odbor se zahvaljuje vsem, ki so pri izdaji glasila sodelovali s članki in delom in tako omogočili, da je izšlo.

Opravičujemo se vsem bralcem zaradi slovničnih napak, ker glasilo žal ni lektorsko obdelano.

UREDNIŠKI ODBOR: JANEZ HOMOVČ, FRONCI DROLE in LEON DRAME

LIKOVNO OPREMIL: JANEZ HOMOVČ

Tiskano v 150 izvodih

V S E B I N A

Avtor	Naslov	Stran
J. Homovc	UREDNIKOVA BESEDA	3
L. Drame, J. Homovc	ZGODOVINA JD RAKEK	4
L. Drame	LEDENICE IN SNEŽNICE NA SNEŽNIKU	9
D. Zorman, P. Gorjup	SPUST V BREZNO - SNEŽNIŠKO BREZNO	20
B. Kraljič	JAMARSTVO	21
M. Stanič	Z JAMARJI	23
B. Cerk	VELIKA PREIZKUŠNJA MALIH JAMARJEV	24
O. Kobal	PREČUDOVITI SVET SNEŽNIKA	26
S. Hladnik	INTERVJU	28
F. Drole	CIFRE	30
D. Zorman	SNEŽNIŠKE DOGODIVŠCINE	34
B. Prudič, J. Peteh	SPUST V NEZNANO	35
B. Prudič	JELENOVO BREZNO I	39
J. Homovc	30 LET JD RAKEK	40
J. Homovc	8. SREČANJE JAMARJEV	40
J. Homovc	DVATISOČA JAMA RAZISKANA	41
B. Prudič	TROJNO BREZNO	42
L. Drame	ČLANI JD RAKEK	43
L. Drame	PREDSEDNIKI JD RAKEK	45

UREDNIKOVA BESEDA

30 let že obstaja naše društvo. Od skromnih začetkov v letu 1957 je iz leta v leto, kljub kratkotrajnim krizam postajalo vedno večje in močnejše, tako da s ponosom zremo na prehodeno pot. Menjali so se člani in generacije in pustili v jamarstvu pečat, ki nas kot društvo uvršča v sam vrh slovenskega kot jugoslovanskega jamarstva.

Ponosni smo na naše društvo!

V glasilu PODZEMNI RAK smo uvrstili tri najboljše spise iz lanskoletnega literarnega natečaja na temo "Jamarstvo", ki ga je organizirala in vodila tov. Irena Peteh. Sledijo še spisi naših članov in raziskovalno poročilo Leona Drame o snežnicah in ledenicah na notranjskem Snežniku. Med strokovne prispevke pa spadajo še načrti in opisi naših zadnjih uspehov na snežniškem pogorju. Najodmevnnejši prispevek pa je prav gotovo uspeh na Cifrah, kjer smo dosegli trenutno največjo globino na Snežniku in sicer 280 m.

Na tem mestu bi spregovorili tudi o materialni in finančni podpori, brez katere bi bilo naše delovanje okrnjeno ali pa ga sploh ne bi bilo. Najprej moramo omeniti našega generalnega pokrovitelja, to je Mercator - NANOS TOZD Trgovina Rakek, kateri nam daje na razpolago svoje prostore ter nam s tem omogoča redno zborovanje in skladiščenje opreme. Po strokovni plati nam je vedno v pomoč Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU v Postojni, s svojimi rekviziti pa nam je omogočil razstavo "Jamarska tehnika danes in nekoč" v blagovnici Cerknica, dal na razpolago računalnik za srečanje jamarjev treh dežel v Rakovem Škocjanu... Seveda pa ne smemo pozabiti na denarno pomoč, ki nam jo redno dajejo: KOVIND Unec, KARTONAŽA Rakek, BREST Cerknica, AVTOMONTAŽA Cerknica, TTKS Cerknica, GRADIŠČE Cerknica, ZOTKS, Oddelek za narodno obrambo SO Cerknica in GG Postojna TOZD Cerknica.

Janez HOMOVC

ZGODOVINA JD RAKEK

1957

V avgustu se je sestal Iniciativni odbor pod vodstvom Franceta Habeta in Rakovčanov, ki so bili člani DZRJ Luka Čeč. Ustanovili so samostojno speleološko sekcijo na Rakeku.

1958

17. 01. 1958 se je sestal ustanovni občni zbor Speleološke sekcije Rakek pri Turističnem društvu Cerknica. Ustanovni člani so bili poleg F. Habeta, ki je postal predsednik, še A. Černe, J. Logar, L. Frelih, M. Valenčič, A. Galanti, V. Rajčevič, P. Rogelj, N. Grbec, J. Rebec.

1959

Delovati je pričel agilni jamarski krožek pod vodstvom F. Habeta.

1960

Pričeli so raziskovati manjše jame na območju občine. Krožku se je priključil F. Šuštaršič.

1961

Nadaljevali so raziskovanja, priliv mladih članov se je večal.

1962

Pričeli so sistematična raziskovanja Ivanske rebri in Trojnega brezna. Izmerili so globino brezna 110 m.

1963

Pričeli so raziskovati Zelške jame in sodelovati na akcijah drugih društev in organizacij.

1964

Miro Lekšan je skupaj s člani društva miniral in odprl prehod iz Zelških jam na površje, nakar so pričeli razmišljati o turistični krožni poti v Zelških jama. Člani so posneli krajski film o Zelških jama in izdali prvo številko Podzemeljskega raka.

1965

Ustanovili so Jamarski klub Rakek - 01. 12. 1965. Predsednik je postal Vojo Rajčevič, blagajnik Marija Orel, ki še danes opravlja to funkcijo. Od 1960 do 1965 so bili najaktivnejši člani F. Habe, V. Rajčevič, F. Steržaj, J. Rebec, M. Lekšan, S. Richly, F. Rovan, M. Šušteršič, F. Šušteršič in F. Šemrov.

1966

Pričeli so sistematična raziskovanja Zelških jam in manjših jam v Rakovem Škocjanu. Izdelali so elaborat IZRK o Turistični ureditvi Zelških jam.

1967

Klub je dobil svoje klubske prostore v kabinetu bodoče telovadnice, kjer jih je imel do leta 1971. Člani so sodelovali na raznih jamarskih prireditvah.

1968

Zaradi odhoda predsednika v Ljubljano, je klubsko delo zamrlo.

1969

Predsednik je postal Zoran Trošt, ki je zopet intenziviral delo kluba.

1970

Organizirali so jamarski krožek na osnovni šoli Rakek, katerega se je udeležilo 15 tečajnikov. Raziskali so 4 nove lame.

1971

Nabavili so 10 prižem tipa Dressler in pričeli izdelovati jamarsko opremo. Izdali so Podzemeljski rak in uredili oglasno desko. Težnja raziskav se je prenešla na Bloško planoto. Organizirali so odpravo na Poljsko, kjer so obiskali Jaskino cierno.

1972

Raziskovati so pričeli na območju Not. Snežnika, kjer zaradi po-manjkanja opreme ni bili mogoče prodreti globje. Zopet so izdali Podzemni rak. Zabeležili so rekordnih 37 akcij v lame, kjer so raziskali 14 lame po celotni občini. Predsednik je postal Brane Bombač.

1973

Težišče klubskega raziskovanja so preselili na področje Snežnika – raziskali so 16 lame. Tega leta so prvič uporabili vrvno tehniko kot edino tehniko raziskovanja. Lestve so uporabljali le še pri oglednih akcijah.

1974

Organizirali so krožek na osnovni šoli Rakek. Raziskali so 14 lame in brezen in vodili več skupin tujcev po lama.

1975

Pričeli so sistematične raziskave Ravnika, kjer so na več akcijah raziskali 22 jam in brezen. Mnogo časa so posvetili iskanju novih jam in določanju leg že prej raziskanih. Uredili so klub-ske prostore v starem Domiceljevem magazinu.

1976

Raziskovali so na območju Mašuna in Leskove doline. Organizirali so 4-člansko odpravo v severno Afriko.

1977

Nadaljevali so raziskovanja na območju Snežnika. Imeli so prvo reševalno akcijo v Križni jami, iz katere se nista pravočasno vrnila dva člana JK Železničar.

1978

Nadaljevali so z raziskovanjem Snežnika. Predsednik Tone Ileršič je sodeloval pri raziskovanju Brezna pri Leški planini. Z višinskim delom so člani društva zaslužili nekaj denarja in kupili novo opremo. Leon Drame je sodeloval pri mladinskem raziskovalnem taboru v Postojni.

1979

Raziskovali so na območju Rakovega Škocjana in Mašuna.

1980

Raziskovali so na območju Babnega polja in Javornikov. Tone Ileršič se je udeležil priprav in ekspedicije v najglobje jame na svetu.

1981

Težišče raziskav so prenesli na Menešijo. Raziskali so skupaj 12 jam.

Od leta 1976 do leta 1981 so bili najaktivnejši člani Tone Ileršič - Rakec, Leon Drame - Šutko, Maja Polak, Darko Bombač - Bombi, Branko Šivec, Vinko Steržaj, Danijel Čekada - Čiko, Božidar Prudič - Srček, Edvard Mekina in Janez Ileršič.

1982

Nadaljevali so z raziskovanjem na Ravniku. Tone Ileršič in Alojz Troha sta v Križni jami odkrila nadaljevanje v Blatah. Razširili so pasažo v Gabrovški jami, vendar se je meander

končal po 20 metrih. Prvomajska akcija je potekala v Leskovi dolini, kjer so raziskali 11 brezen, od tega jih je bilo 6 v Bičih. Na Ždroclah so postavili bivak in organizirali meddruštveni tabor. Tone Ileršič se je udeležil raziskovanja v Strmadijami. Na obisk je prišlo 11 angleških jamarjev, kateri so se udeležili raziskovanja brezna ob Jurjevi cesti na Snežniku.

1983

Pričeli so z intenzivnim delom miniranja in kopanja v Blatnem rovu Zelških jam. Opravili so 17 delovnih akcij. Težišče raziskovanja Snežniškega pogorja so prenesli na območje Sviščakov, ker so raziskali 13 brezen, na Gomancah pa 9. V tem letu so pridobili tudi klubsko vozilo – kombi.

1984

Organizirali so jamarsko izobraževanje, katerega izpite je opravilo 6 članov. V Zelških jamah – Blatni rov, so nadaljevali z miniranjem in kopanjem ter pričeli tudi z akcijo črpanja sifona. Prvomajsko akcijo so organizirali v Loški dolini in na Racni gori, v breznu nad Danami pa so prodrlji 124 m globoko. Območje raziskovanja Snežnika so imeli v Črni dragi, kjer so izpeljali 3 akcije na Zatrepu in eno v Leskovi dolini.

1985

V zimskem času so organizirali akcije izkanja dihalnikov na območju med Zelškimi jamami in Karlovico. Prvomajska akcija je bila v Leskovi dolini in Loškem polju, kjer so raziskovali ponore Obrha. Vrstile so se akcije na področju Cerkniškega jezera. Snežniška akcija je bila na Mirinu, kjer so raziskovali na Zadnjih Omanicah 110 m globoko brezno. Organizirana je bila meddruštvena raziskovalna akcija na Kaninu, katere so se udeležili B. Prudič, T. Ileršič, L. Drame, F. Drole, D. Zorman in P. Gorjup. V tem letu je bilo tudi zadnje črpanje v Zelških jamah, kjer so popolnoma izčrpali oba sifona, vendar nadaljevanje ni bilo mogoče.

1986

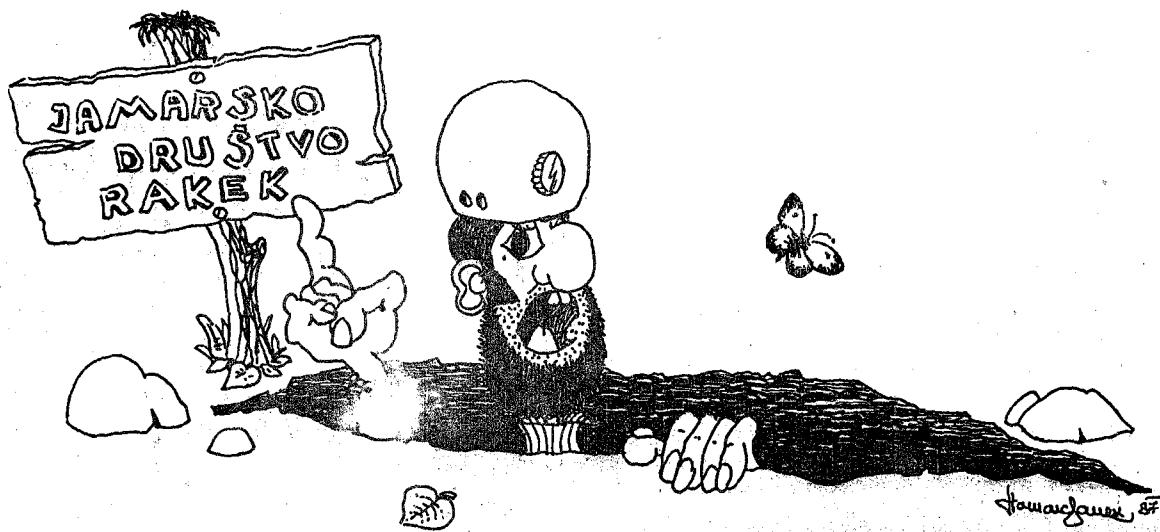
V spomladanskem delu so imeli plezalne treninge na Malem naravnem mostu v Rakovem Škocjanu. Vsakoletno prvomajsko akcijo so izpeljali na območju Leskove doline in njene okolice, kjer so raziskali 12 jam. Udeležili so se primorsko-notranjskega srečanja jamarjev v Divači, kjer so štirje pripravniki opravili izpit. Za krajane so organizirali demonstracijsko plezalno vajo na železniški

postaji. V tem letu se je tudi 8 članov udeležilo 9. mednarodnega speleološkega kongresa v Barceloni. Na dveh meddruštvenih akcijah na Kaninu je sodelovalo 8 članov. Drame Leon je imel na simpoziju Bosansko-hercegovski kras predavanje "Reševanje problematike Južnega rova Zelških jam. 9 članov je dobilo priznanja JZS za svoje delo.

1987

V tem letu so praznovali 30 let delovanja, za kar so dobili državno odlikovanje "Red zaslug za narod s srebrno zvezdo". Organizirali so tudi tradicionalno prvomajsko akcijo na območje Leskove doline in tridnevno akcijo na Ždrocle, kjer so odkrili 4 nova brezna. Pomembnejši uspeh pa so dosegli v Anžetovi (2000) jami, kjer so v drugem poizkusu preplezali 44,5 m visok kamin. Na simpoziju Bosansko-hercegovski kras je sodeloval Franci Drole, kjer je imel referat. V Rakovem Škocjanu so raziskovali Vodno jamo, kjer sta se potapljala člana JD Dimnice iz Kopra. Na meddruštveni akciji na Kaninu sta sodelovala Tone Ileršič in Franci Drole, kjer sta našla tudi obetavno brezno, ki ga bodo raziskovali v letošnjem septembru.

Od 1982 do 1988 so bili najaktivnejši člani: Leon Drame, Tone Ileršič, Franci Drole, Božidar Prudič, Jaka Peteh, Janez Homovc in Peter Gorjup.

U V O D

Notranjski Snežnik in vzhodni Javorniki spadajo v visoke kraške planote južne Slovenije, ki so v sedanjem času že toliko speleološko preučene, da bi lahko opišemo pojave ledenih in sneženih jam ter brezen.

Speleološko so ju prvi preučevali italijanski jamarji med obema vojnama in objavili rezultate v Duemilla grotte / 1926 / in v Il Timavo / 1938 /. Po vojni so raziskovali člani Inštituta za raziskovanje krasa, ki so objavili Snezniško brezno (B. Habič in R. Gospodarič) in člani Jamarske sekcije planinskega društva Želežničar in Geološkega zavoda iz Ljubljane, ki so objavili Kraške pojave v Loškem snežniku (D. Novak) / 962 /, jame in brezna v gozdnih revirjih Loškega snežnika (D. Novak) / 1960 / in Brezno ob zgornji Lenčajski cesti (D. Novak) / 1966 /. Nadalje so raziskovali člani Društva za raziskovanje jam Ljubljana in Jamarskega društva Rakek Leskovo brezno VII. / 1972 /. Snežnik so obiskali člani University ob Bristol Speleological society / 1973 /. Nadalje se vršijo sistematične raziskave Inštituta za raziskovanje krasa pri izdelavi speološke karte, list Cerknica 3 / (F. Šušteršič 1975). Po tem času so raziskovali člani Jamarskega Društva Rakek s katerimi so občasno sodelovali člani Jamarskega Društva Sežana, Društva za raziskovanje jam Ljubljana, Jamarske sekcije Slovenskega planinskega društva Trst, Jamarskega društva " Dimnice " Koper in Društva za raziskovanje jam " Luka Čeč " Postojna.

Geomorfološko so proučevali A. Melik / 1959, 1960 /, M. Šfrer / 1959 /, F. Šušteršič / 1975 /, P. Habič / 1968 /.

Hidrološko so opisali D. Novak (1964), P. Habič (1969) in F. Šušteršič (1975) pri o.c..

Splošne značilnosti

Obravnavano ozemlje obsega Notranjski Snežnik in Vzhodne Javornike, kar skupaj obsega 260 km^2 . Na tem območju je znanih 279 jam, kar je 1,1 jama na kvadratni kilometer. Vendar so jame znane le na polovici obravnavanega ozemlja, kar poveča gostoto na področjih za dvakrat, kjer se nahajajo jame. Na bolje raziskanih terenih se gostota giblje med 4 in 6 jamami na km^2 , medtem ko dosežejo maksime na področju Ždrocelj, kjer je 18 jam na km^2 , na področju Leskove doline s 16 jamami na km^2 . Zanimiva so območja, kjer se nahajajo vhodi, saj ne obstaja nekakšno večje področje, kar bi mu rekli brezvno območje, temveč prevladujejo nekakšni pasovi, ki bi jih imenovali brezivne cone. Te cone so široke od 50 do 150 m in dolge od enega do dva kilometra in se v njih nahaja okoli 75 % vseh vhodov na določenem ozemljju. Zanimiv je tudi razpored in potek teh con. V področju Snežnika in Leskove doline potekajo v smeri NW-SE. Glej prilogo 1.

Vendar najbolj zanimiv pojav so ledene in snežne jame oziroma brezna. Od 279 jam je 42 ledenih in 46 snežnih jam, kar je tretjina vseh. Pod ledene jame sem štel tiste jame v katerih se nahaja sneg in led čez celo leto, medtem, ko se v snežnih sneg zadržuje okoli 8 mesecev na leto in se iz njega ne dela led. Odstotke ledenih in snežnih jam je prikazan v prilogi 2. Na osnovi te priloge bi razdelili na 4 velika območja: 1. Vzhodni Javorniki 2. Podolja okoli Snežnika 3. Visoke planote in 4. strmi prehodi iz planot v podolja. Nadalje bi 1. delili v severni (1.1) in južni del (1.2) Javornikov, 2. območje bi delili v Leskova dolina s severno okolico (2.1), Mašunski dol (2.2), Oklica Svinčakov (2.3) in Padežnica proti Gomanjcem (2.4). 3. območje bi delili v vrh Snežnika (3.1), Ždrocle (3.2) in Zatreb (3.3). 4. območje bi delili v W Strmina od Mašuna do Zatreba (4.1), E strmina od Padežnice do Leskove doline (4.2) in N strmino od Leskove doline do Mašuna (4.3). Glej prilogo 2.

Splošne značilnosti ledenic po tipih

Ledenice bi razdelili v obravnavanem območju po dveh kriterijih

1. Po nastajanju in trajanju leda in 2. po velikosti vhodov.

Po nastajanju leda je večina ledenic kontaktnih, kjer se sneg direktno spreminja v led. Samo pet jam je drugačnih, kjer se sneg tali in se tvori led nižje v podzemlju. Po trajanju bi lahko ločili stalne in občasne ledenice, katere so lahko samo tiste, kjer led nastaja neposredno iz snega.

Po velikosti vhodov jih bi razdelili v 3. tipe. 1. Jame z zelo velikimi vhodi 40×30 metrov. 2. Jame z majhnimi vhodi, pod 20×15 metrov. Posebno zanimiv je prvi tip, ki se ne pojavlja edino v podoljih in je 29 % lednih tega tipa. Zanimivo je tudi rastje v bližini vhodov s tipično inverznim redosledom.

Iz skupnih podatkov za lednice se da opaziti, da so potrebni nekateri pogoji za nastanek kontaktnih lednic: 1. ne sme biti večjega vpliva toplejšega zraka iz podzemlja. 2. sorazmerno velik vhod lijakaste oblike 3. Žrelo ne sme biti na dnu ali na vhodu, temveč v sredini in vsaj $2 \times$ manjše od velikosti vhoda. 4. Zaraščenost vhoda, posebno z iglavci ali osojna lega in 5. dovolj velika globina, ki mora presegati obod vhoda sever jug.

Posebno je opazen prevelik vpliv toplejšega zraka pri nekaterih breznih, ki bi sicer lahko bile lednice, vendar so brez snega in imajo celo sigo po stenah. Ravno tako izgleda, da velikost vhoda lednost ali snežnost posamezne jame, saj vhodi lijakaste oblike priponorejo k temu, da se vanje vsipa sneg z mnogo večje površine kot jo ima žrelo ali del jame, kjer vladajo površinske značilnosti. Opaziti je tudi velik vpliv višinskega položaja žrela, ki ne sme biti na vhodu niti ne na dnu jame. Za večino lednic velja, da se višina ledu približuje višini žrela. Zaraščenost vhoda ima velik vpliv na razvoj lednic, saj onemogoča prodom sončnih žarkov do ledu in so posebno lednice z izredno velikimi vhodi poraščene z iglavci. Pri mnogih breznih se opazi, da ni lednica zato, ker je preplitva in odločajo temperaturre, ki vladajo na površini.

Ravno tako so tudi zanimive snežnice, katere zaradi nekaterih pogojev niso lednice 1. vpliv toplejšega zraka iz podzemlja. 2. sorazmeren majhen vhod 3. Velikost žrela je skoraj enaka velikosti vhoda. 4. Nezaraščenost vhoda, kar vpliva glede 3. točke, da sončni žarki prodrejo do snega. 5. premejhna globina jame glede na 3. in 4. točko.

ZNAČILNOSTI LEDENIC PO OBMOČJIH

Severni del Vzhodnih Javornikov je obsežna kraška planota, ki tvori prehod iz Vzhodnih v Zahodne Javornike / približno po Šušteršič 1975/, visok od 900 do 1000 metrov in kjer le posamezni vrhovi dosegajo 1000 metrov. Od znanih 15 jam je le ena lednica in ena snežnica, ki kažeta značilnosti jam v južnem delu.

Južni del Vzhodnih Javornikov je ozemlje s prek 1000 metri nadmorske višine, kjer posamezni vrhovi segajo preko 1200 metrov in so od 19 jam 4 snežne in 4 ledene, kar je velik delež takšnih jam v primerjavi z ostalimi območji. Lega vseh snežnic glede na osončenost je nevtralna, kar pomeni, da ni niti na osojni niti na prisojni strani. Povprečno imajo zelo velike vhode in tudi velika žrela ter so v glavnem manj globoka, kot je najdaljša stranica vhoda. Morda vso sliko snežnih jam malo moti jama Barka s vhodom 65×24 metrov in 24 metrov globine v kateri se sneg zadrži vse do sredine avgusta.

Ledenice v Vzhodnih Javornikih so podobnih mér in oblik, kot so ostale v področju Snežnika, vendar z manjšo količino ledu. Zanimivo je Brezno I.v odd. 13/b z vhodom 40×30 metrov, kjer je leta 1979 bila majhna odprtina, ki jo nisemo razširili in je bilo čez 5 let že več kot 2 metra snega in ledu nad odprtino. Tudi v ostalih ledenicah se led vztrajno debeli in ne kaže nikakršnega taljenja.

Leskova dolina z okolico je sestavljena z več manjših uval v višini od 750 do 900 in vmesnimi vzpetinami. V tem območju je znanih največ jam, saj je tudi najbolje pregledano območje. Vse Jame skupaj z ledenicami in snežnicami so zelo majhnih dimenzij. Že zaradi nizke nadmorske višine so ledenice redke in mora biti za njihov nastanek v celoti izpolnjenih pet pogojev. Izmed ledenic je najbolj zanimivo Leskovo brezno III. z 31 metri globine in 7 metrov debelim izredno prozornim ledom na dnu. Zanimiva so tudi najnižja območja Korit in Leskove doline v smeri W-E, kjer se nahajajo 3 jame v katerih je recentna siga in kapniki.

Mašunski dol je območje z 900 metri nadmorske višine in se v njem nahajajo ena ledenica in dve snežnici podobnih tipov kot v Leskovi dolini.

Svinščaki z okolico so predel z nadmorskimi višinami okoli 1200 metrov, speleološko dokaj nesatisfaktivni in slabo raziskani. Od treh znanih jam je manjša snežnica in ena neraziskana ledenica.

Padežnice z okolico proti Černuščicom so speleološko manj zanimivi tereni, prekriti z morenami. Po Šifrerju /1959/ naj bi v zadnjem Wurmu bila zelo na debelo prekrita z ledenikom. Tu se nahaja ena ledenica in ena snežnica. Brezno pri Stanišču je tipična ledenica z velikim vhodom, Brezno je globoko 54 metrov ima 40 metrov debel led v katerega so vkleščeni razni odpadki. Led ima izrazito plastovitost, saj je med plastmi leda, ki so debele od 10 do 15 cm, plast listja, kar kaže na zelo hitro dviganje ledu.

Ravno tako je zanimiva snežnica Brezno pri Mirinu z 35 metri globine in ogromnim stožcem snega.

Snežnik je območje nad 1500 metri nadmorske višine, močno vzdignjen nad svojo okolico. V Wurmu ni bil prekrit z ledom, temveč se je sneg sesipal z njega (M.Šifrer 1959). Jame so tu plitve in vse tri znane jame so snežnice pod povprečnimi merami, ki veljajo za ostala območja.

Ždrocle so višji uravnani planotasti svet, ki visi proti jugu in se strmo spušča proti severu in vzhodu. Vzdignjen je od 1300 do 1400 metrov nad morjem. Na tem območju je 14 ledenic, ki pripadajo vsem tipom. Tri ledenice so z zelo velikimi vhodi / domače ime Ždrocle/, ostale so z manjšimi vhodi. Zanimiva sta Andrejevo brezno II. z 72 metri globine in Ždrocla III. z 87 metri globine. Obe sta si podobne zaradi manjših vhodov in velikih količin ledu. Ždrocla II. je tipičen primer kontaktne ledenice z vhodom okroglo oblike 60 x 50 metrov in zelo velikim žrelom.

Izmed devetih snežnic je največja Ždrocla I. z 90 x 40 metrov velikim vhodom in 54 metrov globine, kjer se sneg stopi šele pred koncem jeseni. Značilne za Ždrocle so dokaj globoke jame z velikimi vhodi in tudi manjše jame, ki so tudi ledenice, kar ni značilno za ostala območja.

Zatreb je planota med 1300 in 1400 metri, kjer je od 22 jam 6 ledenic in ena snežnica. Zanimivo za to območje je menjavanje jam s sigo in kapniki z jamami v katerih je sneg in led na zelo kratko razdaljo. Posebno zanimivo je Brezno v odd. 40/e in Jelenovo brezno I.. Prvo je 132 metrov globoka ledenica, kjer led nastaja na stenah in na dnu brezna. Druga pa je primer jame, kjer se prepletata led in siga. Vhod je 70 x 50 metrov velik s snegom in ledom na dnu, kjer se v SSE delu nadaljuje brezno, ki pripelje v jamo. Tama je nastala z združitvijo več vzporednih kaminov in se na dnu nahaja nekaj metrov čisto prozornega ledu. Na stenah in na stropu se nahajajo beli kapniki prevlečeni z nekaj centimetrov debelim ledom.

Strma brežina povezuje območji Snežnika in Zatreba s Svinščaki. Po obsegu je zelo majhno območje, vendar se tu nahaja najglobja Snežniška Grda jama - 191. Od znanih 13 jam je prej imenovana snežnica, 4 pa so ledenice. Ledenice so vseh 3 velikostnih tipov, a najzanimivejša je Mandragocevo brezno 3 z 75 metri globini. Led je debel 50 metrov in verjetno bo brezno kmalu zatrpano z ledom.

Vzhodna strmina poteka pod Ždroclami proti republiški meji. V njej se pojavljajo vsi trije velikostni tipi ledenic. Od 14 znanih jem so 3 snežnice in 4 ledenice, ki se nahajajo od 1050 do 1100 metrov nadmorske višine. Ledenice in snežnice kažejo zelo veliko podobnost s snežnicami in ledenicami na območju Ždrocel.

Severna strmina leži pod območjem Snežnika in pada do Leskove doline in Mašunskega dola. V višinah od 1000 do 1500 metrov je znanih 38 jam, od katerih so 3 snežnice in 4 lednice, ki pripadajo vsem tipom. Najzanimivejše je Brezno pod Lepim dolom z 65 metri globine. Vhod je šprajnaste oblike 15 x 8 metrov. V globini 10 metrov se razširi v večji prostor, ki ima v sredini brezno 13 x 12 metrov. Brezno je zaledenelo po stenah in na dnu.

Skupno za strmine velja, da so brezivne cone v smeri od podolja proti višjim predelom. V teh območjih se nahajajo tudi najglobja brezna vsega obravnavanega ozemlja in so poleg Snežniške Grde jame / P.Habič 1962/ še brezno na Zgornji Lenčajski cesti -184 /D.Novak, A.Kranjc 1968/in Brezno ob Jurjevi cesti -184 /A.Willkins 1974/.

Izraba ledenic

Splošno za Snežnik in Javornike velja, da ledu niso izkoriščali kot na primer na Trnovskem gozdu ali na Nanosu zaradi prevelike oddaljenosti in prevelike globine / P.Habič 1968/. Večje kopanje ledu je opaziti le v Breznu I pri Barki, kjer se še vedno nahaja lestev. Po pripovedovanju gozdarjev so led potrebovali za bližnje gozdarske hiše. Ravno tako so uporabljali sneg pastirji in oglarji na Zatrebu.

SKLEP IN RAZPRAVA

Ugotovljene so nekatere zakonitosti, ki so potrebne za nastajanje ledenic in snežnic. Ravno tako obstajajo določene zakonitosti pri prostorski razporeditvi jam, ki so verjetno vezane na določene prelomne cone. Celotno območje je še vedno dokaj slabo speleološko raziskano, saj računamo, da je sedaj znanih dobra tretjina vseh vhodov. Ravno tako ni poznano podzemlje in hidrografska razmejitev med Črnim in Jadranskem morjem. Potrebne so še podrobne geološke, geomorfološke, hidrološke in speleološke raziskave.

Tabela ledenic

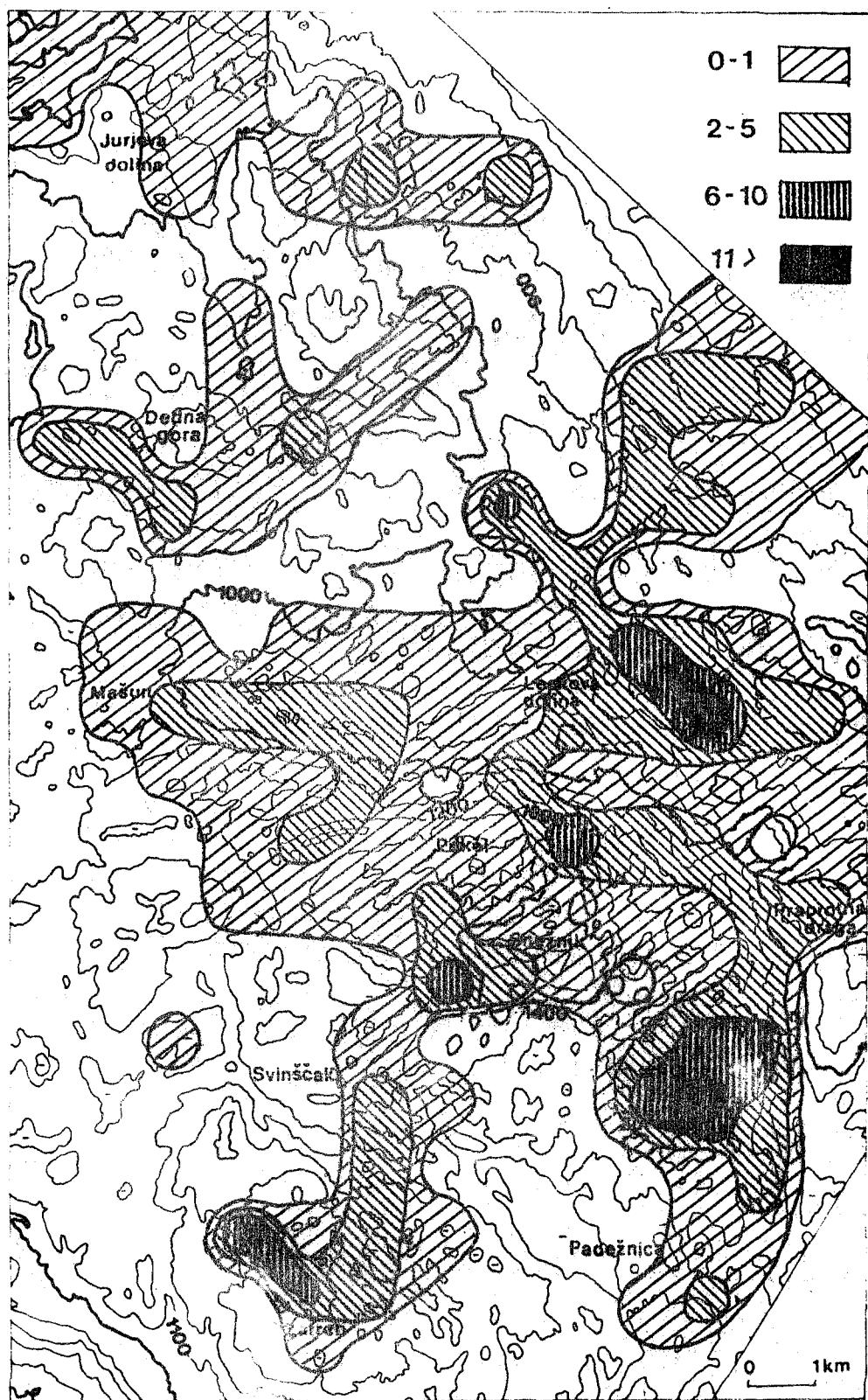
območje	velikost vhoda	velikost žrela	globina	horiz. dolžina	debel. ledu
1.1	15 x 10	10 x 8	28	10	6
1.2	24 x 15.5	12.5 x 7.2	35	18.5	6.8
2.1	17.3 x 9.8	8.3 x 9.8	24.5	19.3	4.1
2.2	14 x 10	3 x 2	24	14	2
2.3					
2.4	70 x 60	8 x 8	54	10	40
3.1					
3.2	31.1 x 18.4	9.7 x 6.8	31.8	17.2	12
3.3	25.1 x 17.1	12 x 8.6	60.1	30.1	15.6
4.1	20 x 10.5	12.5 x 7.3	48.5	44.5	22.2
4.2	27.2 x 14.7	12.5 x 13.2	29	14.7	16
4.3	31.7 x 16.7	13 x 8.2	38.5	38.5	5
skupaj:	25.6 x 15.3	10.8 x 6.8	38.2	21.9	11.4

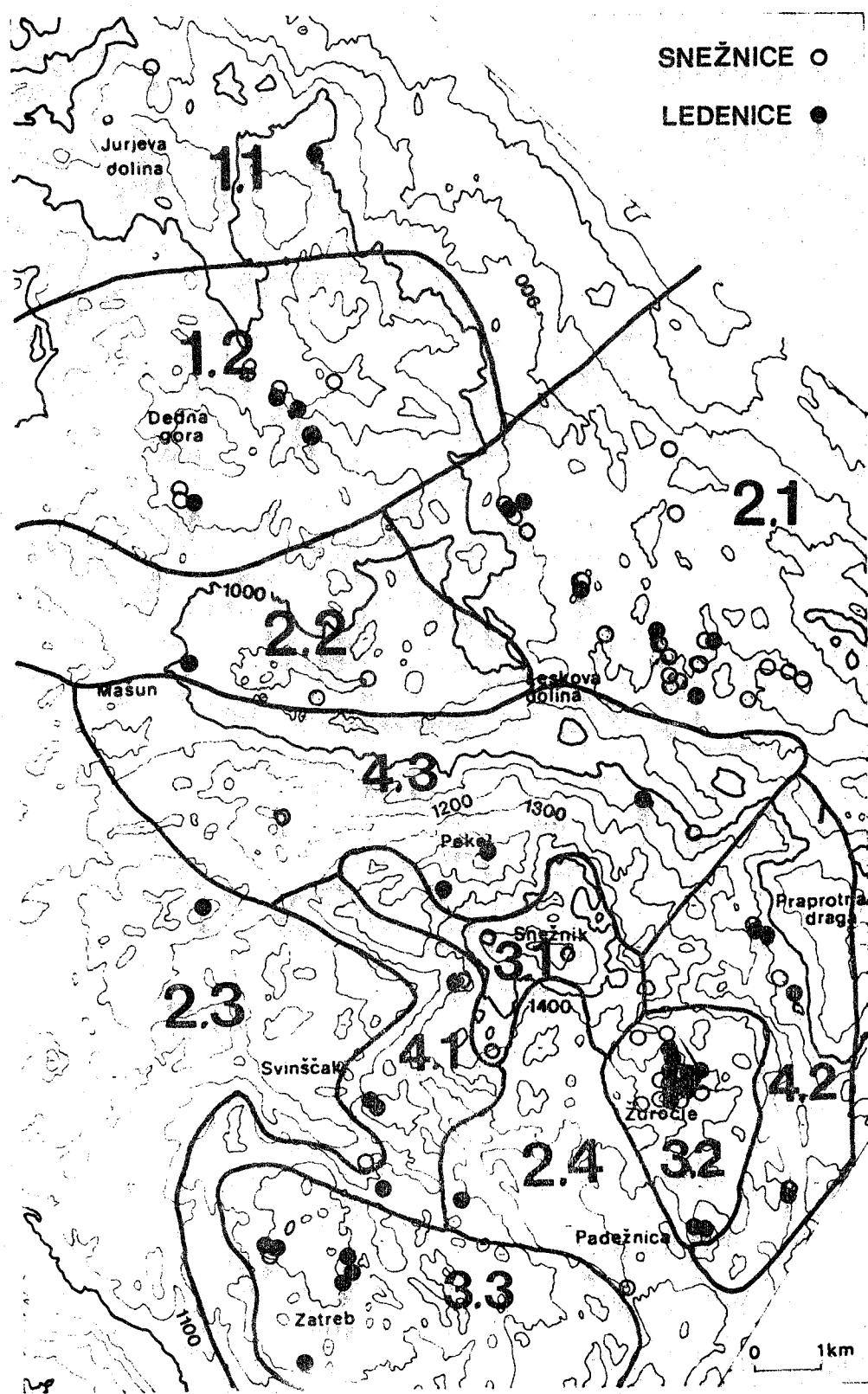
Tabela snežnic

1.1	14 x 8	10 x 7	27	14
1.2	28 x 16	26 x 11	21.5	31.1
2.1	13.8 x 6.8	4.9 x 4.1	18	10.7
2.2	10 x 7	6.5 x 3	15.5	20
2.3	10 x 8	6 x 5	7	8
2.4	5 x 4	3 x 2	39	27
3.1	15 x 7.6	7 x 5.3	22.6	13
3.2	16.1 x 9.2	11.4 x 6.7	24.4	15
3.3	8 x 8	7 x 5	12	7
4.1	6 x 3	6 x 3	191	20
4.2	14 x 8	7.1 x 4	17.3	11.7
4.3	14 x 9	5 x 3.6	22.3	16
skupaj:	14.5 x 7.5	9.8 x 4.5	23.5	14

Skupna tabela območij

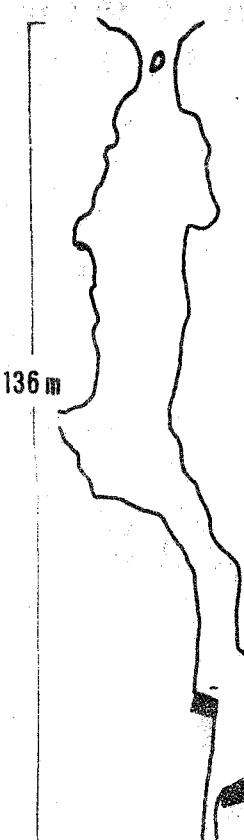
območje	št. jam	snežnice	ledenice	odstotek snežnic ledenic
1.1	15	1	1	13 %
1.2	19	4	4	47 %
1	34	5	5	29 %
2.1	65	19	6	38.4 %
2.2	10	2	0	20 %
2.3	5	1	1	40 %
2.4	3	1	1	66.6 %
2	93	21	8	31.1 %
3.1	5	3	0	60 %
3.2	29	9	14	79.3 %
3.3	22	1	6	31.8 %
3	56	13	20	76.7 %
4.1	13	1	4	38.4 %
4.2	14	3	4	50 %
4.3	38	3	4	18.4 %
4	65	7	12	33.9 %
skupaj:	279	48	44	32.9 %

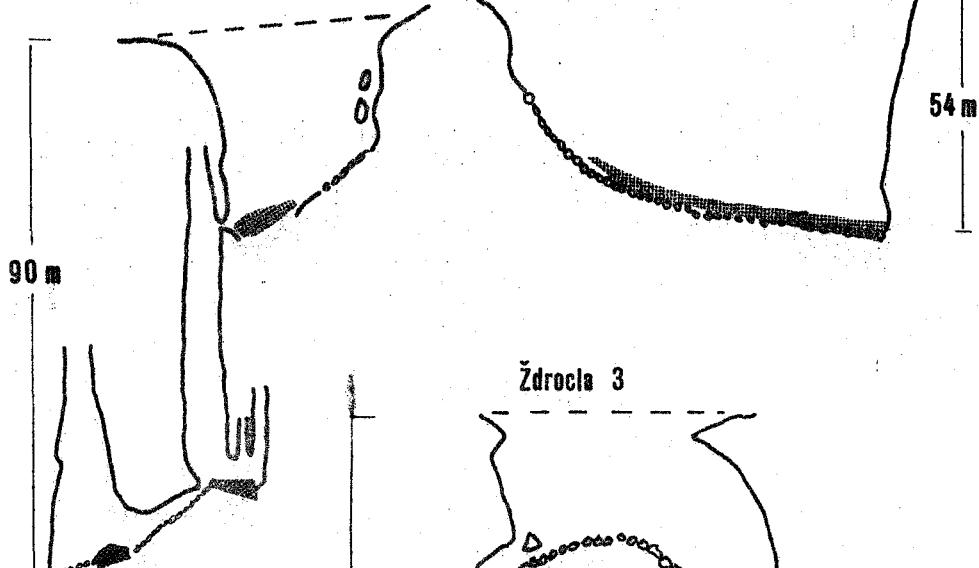

Ždročia 1

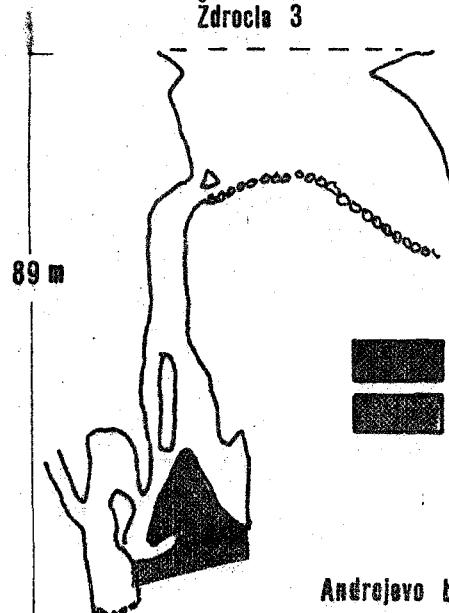
Brezno v odd. 40/b ROK

Jelenovo brezno 1

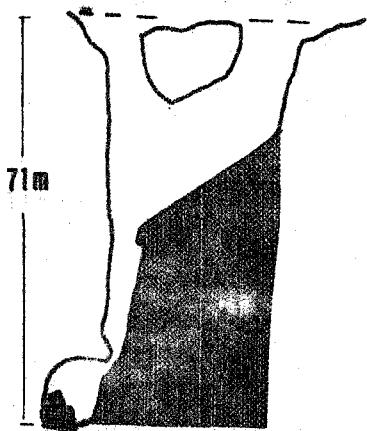

Ždročia 3

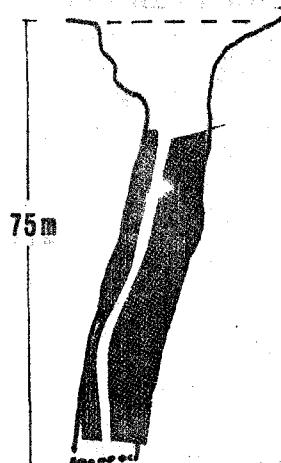

led
sneg

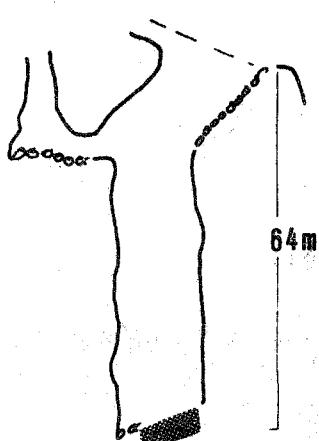
Andrejevo brezno 2

Mandragočovo brezno 3

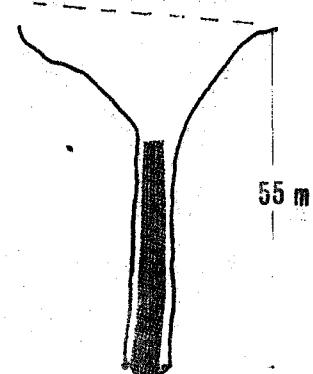
Brezno nad Lepim delom

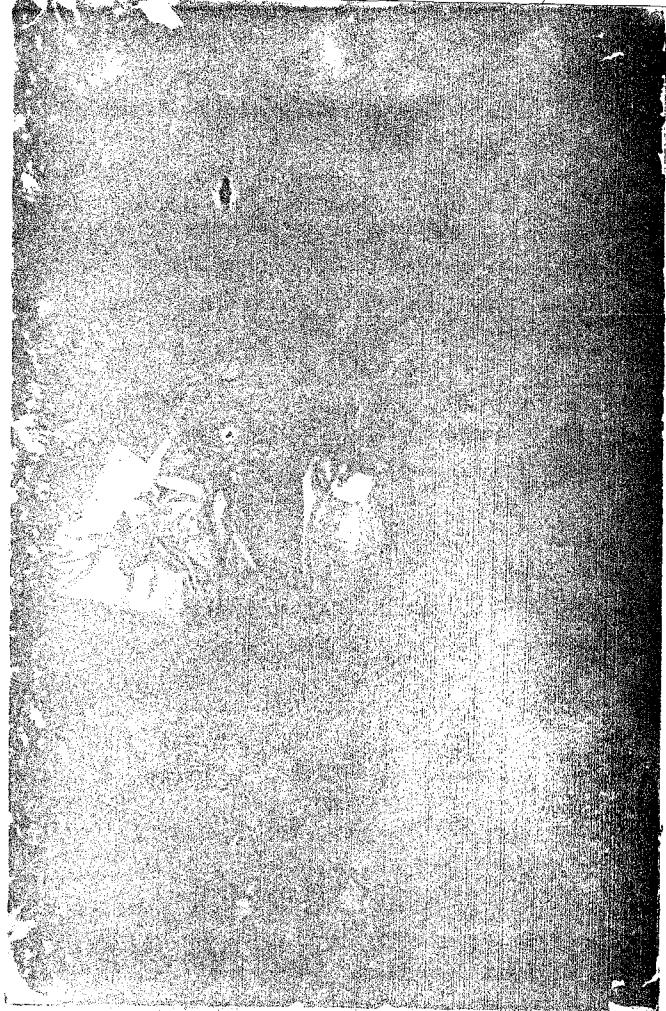
Barka

Brezno pri Stanisču

SNEŽNIŠKO BREZNO

SVIŠČAKI : Spust v neznamo ..

.. razopremljanje brezna .

JAMARSTVO

Imam brata, ki je že nekaj let jamar. Včlanjen je v jamarsko društvo Železničar. Vsak četrtek gre v Ljubljano, kjer imajo sestanke, na katerih se pogovarjajo o akcijah, ki jih izvedejo preko sobote in nedelje. Lansko leto pa so organizirali akcijo, ki naj bi potekala v bližini mojega doma. Brat mi je obljudil, da bom tudi jaz lahko šla z njimi.

V soboto zjutraj je na našem dvorišču ustavil kombi. Ven je stopilo pet veselih fantov. Ker jama ni dosti oddaljena od naše hiše, smo se odločili, da bomo šli do nje peš.

Jaz sem nesla dolgo vrv, ostali pa vsak po en nahrbtnik poln jamarske opreme. Med hojo smo se šalili in zato je bila pot še hitreje prehojena. Brat nam je pokazal vhod v jamo.

Jamarji so pričeli pripravljati svojo opremo. Na glave so si posadili čelade. Te so bile povezane s cevko s karbidovko. Ta je dajala plin, ki je gorel in osvetljeval jamo. Jaz take svetilke nisem imela, pač pa sem od doma vzela svetilko. Nadeli so si posebne sedeže, na katerih so bile priprave za plezanje. Preden smo odšli v jamo, smo opremo pozorno še enkrat pregledali. Vhod v jamo je tvoril dolg in ozek rov; po stenah so lezli pajki; bilo me je strah. Že sem hotela steči ven, pa me je brat prepričal, da sem nadaljevala pot. Nato se je jama razširila v večjo dvorano. S stropa le-te so viseli veliki in lepi kapnik. Na enem izmed njih je visel netopir. Jamarji so se v parih podali na raziskovanje jame. Opazovala sem skupino kapnikov v obliki krone. Nekdo izmed jamarjev je zaklical, da je našel nadaljevanje jame. To je bilo globoko brezno. Jamarji so privezali za močan kapnik vrv ter se po njej spustili v brezno.

Kasneje so povedali, da je bilo brezno globoko 35 metrov in se je končalo z majhnim jezerom. Dodali so še, da so stene prikrite z belim apnencem.

Pred vrnitvijo so jamarji jamo izmerili in podatke zapisali v poseben blok. Ko sem prišla ven, sem opazila, da sem vsa blatna. Po isti poti smo se vrnili domov utrujeni, vendar srečni. Pri tem raziskovanju se spoznala, da so jamarji pogumni, da vlada

med njimi prijateljstvo in da so to veseli fantje, ki raziskujejo naše podzemlje. To delo je tudi meni zelo všeč. Upam, da se bo kaj podobnega še kdaj zgodilo.

Breda Kraljič, Preserje

6. razred

OŠ Krimski odred

TAKŠEN JE BIL
NAŠ ZAČETEK
LETA 1957
"P R A K E K"

Z JAMARJI

Četrtek, 4. 6. 1987, je bil oblačen pomladni dan. Z dvema jamarjema, predsednikom jamarske sekcijs v Komnu Pavlom Godničem in gospodarjem te sekcijs tov. Lapajnetom, smo se peljali najprej v prostore jamarskega društva. Tu smo si ogledali jamarsko opremo, vrvi, stopničke - lestvice, luči na karbid, pritrjene na čelado, pasovje, dvokalutne zavore, telefon s 100-metersko žico, itd. Ko smo si vse pobliže ogledali, smo stekli v kombi in se peljali k jami.

Prve kapljice so že kapale z neba, ko smo prispeli po kratki hoji pred zaraščen vhod. Jama je južno od Pliskovice in je globoka okrog 72 m.

To je bila včasih turistična jama. Sem so prihajali Italijani na plese in zabave. Plese? Da, v prvi dvorani so imeli oder in tu so imeli prave plese. Tov. Godnič, ki je tudi naš hišnik, nam je povedal, da je jama izredno bogata, a tudi hudo izropana.

Končno smo očistili z grmovjem zaraščen vhod in se po stopnicah podali v jamo. Najprej nam je bilo mraz, a smo se zelo hitro privadili. Tako smo bili v prvi veliki dvorani, ki je bila prazna, oropana. Imela sem mešane občutke. Bom kam padla? Bo jama zame pretemačna in strašna? Bo lepo?

Kmalu sem spoznala, da je strah odveč in že smo šli naprej. Svet smo prišli do stika z zgornjim svetom. Luknja - dimnik, kot se temu pravi, je bila široka in na tleh je bilo polno odpadkov, vjejava in cela grmada rožja. Šli smo naprej skozi predor in prišli v drugo dvorano. Pogasili smo vse luči in ... Kakšna tihota in mir. Kakšen zrak! Tema kot nikdar ponoči! Le iz enega kota je posijal žarek, ki je pronical iz rova. Na tleh smo lahko opazili majhne kroge s premerom 10 cm, ki so jih delale kapljice sige. Iz teh krogov bodo čez tisočletja zrastli kapniki. Tu je bila dvorana že manj izropana in bolj ohranjena. Šli smo vse bolj v osrčje jame. Stalaktiti, stalagmiti, stebri, špageti, čebulaste tvorbe, zavese, vse to smo videli. Kaj vse lahko ustvari narava! Gnala nas je radovednost in preiskali smo vsak kotiček in vsak rovček. Pa dvorana z netopirji. Brrr! Uf, kako gnusne živali. Po tleh je

bil cel kup iztrebkov, na stropu pa velikansko gnezdo netopirjev. Nekateri prednamci so jamo premazali z raznimi napisi. Našli smo tudi napis iz leta 1912. Torej so jamo že prej poznali. Našli smo tudi lobanjo divjega prašiča, ki se je raje nismo dotikali in dosti kosti. Že smo slišali: "Gremo nazaj!" Kako hitro!? Radi bi se še potikali in brskali. Lahko bi še kaj odkrili. Ko smo se vrnili v drugo dvorano, pa smo našli še nov rov, ki je vodil v majhno dvoranico, ki pa je bila zelo globoka. Počasi smo se pomikali dol in našli v neki vreči mrtvega psa. Kako krut gospodar! Nekaj cunj se je svetilo in veliko kant in železnih posod je krasilo jamo. Človek bi se razjokal. Gledali smo svetleče se kapljice in stene, ko vzklikne Radovan: "Rov, rov!" Res je našel rov, skozi katerega bi se dalo priti in jamarja sta nam obljudbila, da bodo šli skozi. Radovan je rova največ raziskal, ker je imel primereno opremo.

Nismo in nismo se hoteli vrniti ven. Toda bil je že čas. 2 uri sta minili kot 10 minut in mi smo se polni vtisov vračali iz jame, ko je ob vhodu butnil v nas vroč zrak. Kako hitro smo se privadili na ozračje v jami!

Vračali smo se domov in prosili jamarja, da bi obiskali še kakšno jamo. Obljubil nam je, da bomo to storili drugič.

Ob vhodu v jamo mi je tov. Godnič šepnil v uho: "Dobro si se držala. Pa napiši, da bi morali malo manj ropati in skruniti naravo." Bila sem kar malce jezna na tisto "dobro si se držala". Zakaj? Ali smo ženske kaj manjvredne od moških? Od kdaj že velja enakopravnost? Bila sem namreč edino dekle v tej "odpravi".

Mojca Stanič , Komen
7. razred
OŠ Antona Šibelja - Stjenka

VELIKA PREIZKUŠNJA MALIH JAMARJEV

Miha in Peter sta bila sošolca in velika prijatelja. Hodila sta v

osmi razred in bila zelo uspešna učenca. Imela sta tudi skupen hobi - raziskovanje manjših kraških jam in brezen, ki jih je bilo v okolici njune domače vasi zaradi kraške sestavine tal kar precej. Fanta sta uživala v lepotah kraških jam, čeprav so bile vse razen ene zelo majhne. Tista, ki je bila večja, se je imenovala Siva jama in to jamo sta imela v načrtu raziskati kot zadnjo.

Njuni starši so vedeli za te izlete in so zelo neradi dopustili, da njihova fanta plezata po jamah in breznih, a jima niso hoteli pokvariti veselja.

Miha in Peter sta se ves teden pripravljala na obisk Sive Jame. V nedeljo zjutraj je deževalo in prepričana sta bila, da bosta morala preložiti ta obisk na kak drug dan. Toda proti poldnevnu je deževje ponehalo in ob dveh popoldne sta se kljub še vedno oblačnemu vremenu odpravila na pot. Po slabih uri hoje sta med grmičevjem zاغledala ozek vhod v jamo. Tudi začetni hodnik je bil zelo ozek, tako da sta si morala svetilki pritrditi na roke in se plaziti po vseh štirih. Nenadoma se je rov razširil in prišla sta v manjšo dvorano, v kateri ni manjkalo prečudovitih kapnikov in stebrov. Ob tej lepoti sta fanta skoraj pozabila, da mineva čas. Peter se je prvi spomnil, da morata naprej. Dvorana se je zožila v hodnik, sledila pa mu je še ena, prav tako majhna dvorana. Ko sta fanta prišla v to dvorano, sta zaslišala šumenje vode, ki je vse bolj naraščalo. Vedela sta, da nekje v tej jami teče potok, ki ob močnem deževju naraste in prestopi bregove ter razlije po jami. Spogledala sta se in bila istih misli - treba je bežati in to hitro, saj sta bila od vhoda v jamo kar precej oddaljena. Voda jima je med begom že tekla pod nogami. Ker sta bili tudi obe dvorani dokaj ozki, ju je naraščajoča voda kmalu toliko napolnila, da sta bila prisiljena plavati. Ko sta priplavala do ozkega izhodnega rova, sta videla, da je bil le-ta že pod vodo in da nimata druge izbire kot ostati v jami, saj bi bil spust po deroči vodi malo manj kot samomor. Do kože premočena sta splezala na polico, ki je voda še ni doseгла in čakala rešitve.

Še dobro, da so njuni starši vedeli, kakšna nevarnost jima lahko preti. Že na začetku tega močnega naliva so poklicali reševalno ekipo jamarjev. Ti so jamo dobro poznali in so med drugim vedeli tudi za stranski vhod vanjo. Ta je bil sicer še ožji kot glavni,

toda prehoden. Fanta sta bila tako po nekaj urah prisilnega bivanja v jami rešena. Oba sta jo srečno odnesla, posledica je bila le prehlad.

Kmalu po tem dogodku sta se vpisala v društvo jamarjev, ki je imelo svoj "sedež" v sosednjem kraju. Od takrat naprej še pogosteje obiskujeta kraške jame - samo dosti bolj previdna sta.

Boštjan Cerk
7. razred
OŠ Krimski odred Preserje

PREČUDOVITI SVET SNEŽNIKA

Ste že slišali za Snežnik? Da?! Ja, kaj pa za Sviščake? Ne, niste še slišali? O, jaz pa sem, toda ko smo se odpravljali tja preživeti nekaj brezskrbnih dni, se je tudi v meni oglasilo mnogo vprašanj, ne sicer kje so Sviščaki, toda kaj če se nam kaj zgodí, kaj če nas obišče kakšen nepovabljen gost - medved ali pa morda kača, katere se tako bojim? Kaj če mi ne bo všeč? Ali če se bom dolgočasila? Toda ...

V vročem julijskem popoldnevu smo se odpravili dogodivščini na proti člani jamarskega društva iz Rakeka. Srček, voznik kombija in prvi varnostnik pri raziskovanju brezen, Jaka kot vodja akcije, Janoš kot "profesionalni" jamar, Dolfe, Gustl, Pepi kot raziskovalci "čurk" ter Jeluška in jaz, jamarke s privilegiji, ki pa imata na skrbi še kuhinjo.

Vročina, ki nas je spremljala skozi naselja, mimo polj, je počasi plahnela. Prišli smo v gozdove Snežnika, na gozdno pot, ki se je skozi temne gozdove bukev, smreke, vila vse višje, ob enem pa nas opijala s svojo svežino vse do cilja - Sviščakov, ki pa so nam poleg svoje lepote nudili še strah. Opozorilna tabla "Področje medveda". Misli so se glasno prepletale, čutiti je bilo vse večji strah ob enem pa željo po premagovanju nečesa neoprijemljivega,

spoprijeti se s tem, predvsem pa ostati v naravi, v tem neokrnjenem delu naše domovine. Visok plamen, ki je švignil v temno noč, nas je zbral na prvem resnem posvetu. Kaj če pride medved? Ne, ne bo ga, je z močnim glasom odvrnil Jaka, sicer pa, kaj bo on sam, nas je kar osem. In pogovor se je ob smehu razvijal dalje, vse do poznih nočnih ur.

Hladno jutro nas je pozdravilo s prvimi sončnimi žarki, drget naših premraženih udov je počasi izginjal, topel zajtrk nas je poživil in že smo začeli hiteti s pripravljanjem opreme za naše jamarško delo. Ej, Pepi, vzemi ti še eno transportko z 200 m vrvjo! Pa da ne boste pozabili vzeti malice! Čigav je ta "pajac"? Imaš dovolj karbida? Kaj pa desonerji, so vsi? Daj mi tvoj "žimar"? In na čokolado ne smemo pozabiti! Čutare so polne? Kdo ima mojo čelado? Ali gremo? No, dajmo, no. Lahko gremo? Ali je tabor OK? In že smo šli.

Strma pot nas je vodila do prvega brezna. In zopet vprašanja. Koliko misliš da je globoko? Ali si prepričan, da je res 150 m, kakor piše v tej stari italijanski karti? Pa je morda na naši vrisano? Ni, potem ga vriši! Kdo pojde prvi? Dobro, vidva, po potrebi pošljemo še enega.

Spust, negotovost, občutek tesnobe se je z vsakim nadaljnjim metrom stopnjeval. Glej, glej, tu je pa stranski rov. Le kam neki pelje? Naj ga pogledam? Ne, bom potem, za nazaj. Spust se nadaljuje, glasovi se izgubljajo, ostaja pa tema, negotovost in želje. Da, želja po trdnih tleh, po tistem, kamor ne stopi vsakdo in po zadovoljstvu, da bi videl zopet nekaj novega, drugačnega, tisto, ki daje breznu nekaj svojevrstnega, edinstvenega.

Lepo je, dvorana je kar precej velika, pa tudi kamni so zanimivi, škoda le, ker so tako nedostopni. Toda, čas hitro teče. Dela je še veliko, zatorej pojdimo ven.

Dvigam se počasi. Zapuščam podzemlje, skrivnost teme, uganke brezna, njegovo mogočnost.

Zvedavi obrazi ob robu jame zastavljajo vprašanja. Vsak bi rad vedel, koliko je globoko, kaj je na dnu, kako se počutim, kaj menim o jami in še in še. Odgovarjam zdaj enemu, zdaj drugemu, ob enem

pa poskušam narisati skico, izmeriti koordinate, predvsem pa si želim čim prej priti v tabor in se odpočiti.

Dan se nagiba k večeru, živahnost v taboru se stopnjuje. Čutiti je složnost, pripravljenost za vsako delo, organiziranost, predvsem pa veselost, ki se nadaljuje pozno v noč.

In tako je minil drugi dan ..., peti ... deveti in prišel je zadnji, deseti dan. Dan, ki je bil odveč, toda, vrniti smo se morali. Obljube, da še pridemo, so se izgubljale med slokimi drevesi. Pozabljjen je bil ves strah, ostale pa so jame, mir, svežina, tihota gozda, narave in trdne obljube.

Da, to je bil moj oddih, Najlepši doslej. Na pobočjih Sviščakov sem spoznala mnogo skrivnosti, pa vendar so to moje skrivnosti, drobec iz mozaika skrivnosti življenja.

Olga

INTERVJU

Jamarsko društvo na Rakeku aktivno deluje že vrsto let. Eden starejših članov je Leon Drame. K njemu sem se napotila, ker me je zanimalo nekaj podrobnosti v zvezi z delovanjem društva. Tovariš Drame mi je povedal mnogo zanimivega.

Pogovor se je začel takole:

-Kako se imenuje vaš vod?

Mi nimamo voda. Imenujemo se jamarji, jamarji pripravniki ali mlajši jamarji.

- Koliko vas je?

Skupaj šteje naše društvo 64 članov, od tega je 14 pionirjev.

V vseh 30-ih letih delovanja našega društva je bilo registriranih 150 članov.

- Koliko časa že učite?

Član sem od leta 1970, inštruktor od leta 1982, z vzgojo članov pa se ukvarjam že 13 let.

- V katerih jamah ste že bili?

Obiskal sem 300 jam in bil prvopristopnik pri 200 jamah. Obiskal sem vse turistične jame v Sloveniji, Zelške jame, Tkalcova jama, Križno jamo, ...

- Ali vam kdo pomaga pri tem zahtevnem delu?

V jamo gremo v skupini, v glavnem s člani društva ali z ostalimi jamarji.

- Kaj še delate, poleg tega, da hodite v jame?

Pišemo poročila, zapisnike, čistimo opremo, popravljamo prostore, obiskujemo jame ...

- Kdaj imate krožke?

Sestajamo se 1 x na teden, ob petkih zvečer.

- Ali s kom sodelujete?

Sodelujemo z jamarskimi društvi iz vse Slovenije, iz Jugoslavije, pa tudi iz tujine.

- Ali ste že bili v kakšni jami blizu Italije?

S pionirji smo bili v Vilenici in Divaški jami.

- Ali imate tudi kakšne druge akcije?

Da, imamo tudi čistilne akcije v klubu in okolici.

- Se še kaj učite poleg tega, da hodite v jame?

Učimo se o varstvu okolja in o posebnostih jam.

- Kako ste oblečeni v jamah?

V jama smo oblečeni v pajace, škórnce in čelade.

- Ali je v jama hladno?

V jama ni pretirano hladno ($\sim +8^{\circ}\text{C}$), razen v ledenicah.

- Ali raziskujete jame?

Jame raziskujemo, merimo, rišemo načrte in popravljamo stare zapisnike.

- Ali vam pustijo v druge jame?

V glavnem ne, razen s sodelavci.

- Kdo vam pokaže jame, ki jih še ne poznate?

Jame nam pokažejo lovci, gozdarji, lastniki ali pa jih sami poiščemo.

- Koliko časa ste v jami?

Odvisno od velikosti jame.

- Kdaj greste v jame?

Konec tedna.

- Vas veseli to delo?

Ja.

Saša Hladnik

4 razred

OŠ RAKEK

"CIFRE" - 280

Nedelja 1.5.1988. Začetek tradicionalne prvomajske akcije Jamarskega društva Rakek.

V že malo utrujenem kombiju, ki ga je kar razganjala velika količina opreme, hrane in ostalih stvari, se Tone, Jaka, Dare, Jani in jaz vozimo proti Snežniku in njegovemu pogorju - krajem naproti, kjer so že generacije jamarjev pred nami iskale kakšno globoko jamo.

Naš cilj je bil tokrat področje z vrhom visokim 1400 m.n.v. in imenom Cifre.

Po uri in pol dolgi vožnji se pripeljemo na vznožje tega vrha (1120 m.n.v.), kjer smo postavili tabor, se malo okrapčali in odpočili. Nato je vzel vsak na rame svojo opremo in še nekaj skupne. Vsak s približno 30 kg na ramenih jo mahnemo proti vrhu, ki ga dosežemo že po dobri uri hoje po zelo strmem pobočju.

Malo utrujeni, vendar veseli odložimo svoje nahrbtnike in transportke. Začnemo se razgledovati po okolici in pobočju okoli vrha. Jaka pri tem delu uporablja celo daljnogled in upa, da bo zagledal kakšen vhod v brezno. Odločimo se za sistem "prečesavanje" in jo mahnemo vsak po svoji poti.

Jaz, s karto v roki, se odločim, da bom pogledal kaj je s piko na karti, ki je označevala položaj jame na prevalu med dvema vrhovoma s 100 m višinske razlike nižje. Ko pridem v bližino jame vidim, da je poleg speljana cesta. Naredim še nekaj korakov in že sem na robu brezna, ki ima elipsasto obliko vhoda. Primem večji kamen, vržem in poiskušam oceniti globino "Hmm, kakšnih 50 - 80m si mislim." To ponovim še nekajkrat, nato pa se odpravim iskat ostale, da bi to raziskali. Ko jih najdem, so se vsi že zbrali na vrhu pri opremi. Ko jim povem, kaj moramo raziskati mi Tone reče, da je to verjetno tista, za katero mu je pravil že Dolfe, ko so gradili cesto. Vsi skupaj se vrnemo do nje in po nekaj besedah prerekanja kdo naj bi šel vanjo, ker se nobenemu ni dalo preoblačit, sva se jaz in Jani pripravila za spust. Kot prvi sem šel jaz, s 100 m vrvi v transportki, za mano pa še Jani. Po opravljenih začetnih delih pred samim spustom v brezno, še enkrat kontrola opreme in terena, če je dovolj očiščen kamenja, sem se spustil čez rob brezna. Med samim spuščanjem in opazovanjem brezna, sem skoraj pozabil na količino vrvi v transportki, ki je bingljala pod mano. Ker sem opazil, da je transportka že bolj lahka, sem izvlekel iz nje še vso preostalo količino vrvi, katere mi je že zmanjkovalo,

vendar dna brezna še vedno nisem videl. S spuščanjem sem nadaljeval in z olajšanjem pri srcu sem zagledal kup kamenja in vej, prekritih s snegom. Ko sem se spustil na ta kup, sem zopet kontroliral vrv. Takoj sem opazil, da mi konec vrvi leži pri gojzarjih in da sem imel precej sreče, da nisem obvisel v zraku. Pogledal sem naprej po strmem kupu kamenja in videl, da se brezno nadaljuje. Nato sem poklical Janija, da mi je prinesel še dodatne vrvi.

Med tem, ko se je Jani spuščal, sem jaz z metanjem kamenja poiskusal zopet ugotoviti kje je dno brezna. Po tem, kako je kamenje padašo sem vedel, da je pod menoj še precej brezna in da tudi, ko bo prišel Jani z vrvjo ne bova prišla do dna brezna.

Kmalu je ob meni tudi Jani. Oba stisnjena na majhnem prostoru skušaj ugotoviva, da edino, dar lahko narediva danes je to, da urediva pritrdišča za naprej. Po zabitih dveh svedrovcih se oba hitro vrneva na površje, kjer je čakala ostala trojica in takoj začela spraševati kakšno je brezno.

Po preplezanih 100m čiste vertikale se malo odpočijevo in poveva Tonetu, Jaku in Daretu, kaj je pod nami. Tone, kot najbolj izkušen jamar, sploh ni verjel, kar sva trdila midva, da je mogoče globoko tudi preko 300 m.

Ker na področju Snežnika tako globoke jame še nihče ni našel, so bile te trditve na zelo šibkih nogah.

V upanju, da bomo po dolgih letih raziskovanja na Snežniku le prišli v kakšen sistem, smo se odpravili nazaj v tabor, kjer sva morala z Janijem še enkrat opisati kako izgleda brezno. V ponedeljek zjutraj smo začeli pospravljati tabor. Pri tem nas je najbolj skrbelo, če nam bo kombi vžgal, kajti dosedanje izkušnje s tem "dizlom" so bile zelo žalostne. Domneva, da ne bo vžgal je bila kmalu potrjena, vendar še huje je bilo to, da ni milo nobenega močnega klanca navzdol. Prepuščeni samim sebi, smo se vpregli kot konji v kombi in ga vlekli 1 km po cesti, ki se je na našo žalost še malo dvigovala. Ko se je začela cesta končno spuščati, smo po nekaj 100m končno vžgali kombi in se odpeljali domov. Če med vožnjo smo se domenili za naslednjo akcijo, za katero moramo prej preskrbeti dovolj vrvi in ostale opreme.

SOBOTA 28.5.1988

Ob 7 uri zjutraj se ista petorka odprevi izpred klubskih prostorov. Z dodatno opremo, ki smo si jo sposodili na Inštitutu za raziskovanje krasa iz Postojne, smo zopet pri breznu. Vrvi zložene v transportkah so razporejene po dolžinah.

Prvih 100m vrvi vzamem jaz in zopet opremim prvih 100m vertikale. Vzporedno z mano vlečem tudi telefonsko žico, ki je kasneje služila

za povezavo s površjem.

Ko prisepem na 100m, sporočim po telefonu Tonetu, da lahko pride in prinese še nadaljnih 100m vrvi. Kmalu sva skupaj. Tone takoj prime kamen in ga spusti v brezno. Po tem kako je bilo slišati se je tudi on strinjal, da "šiba". Med tem, ko je on opremljal brezno naprej, sem jaz čakal na Janija, ki je prinašal še 80m vrvi. Ko je prispel, sem prevzel vrv in počakal, da mi je Tone zakričal, da grem lahko naprej. Ko pridem do njega, sva dobrih 60m niže kot prej. S preostankom vrvi opremim brezno še z enim pritrdiščem in ko sem pri koncu vrvi vpnev v zadnje pritrdišče še nadaljnih 80m vrvi. Po spustu niže, sem prispel do manjšega zožanja brezna, kjer je bilo vkleščeno veliko debel in kamenja.

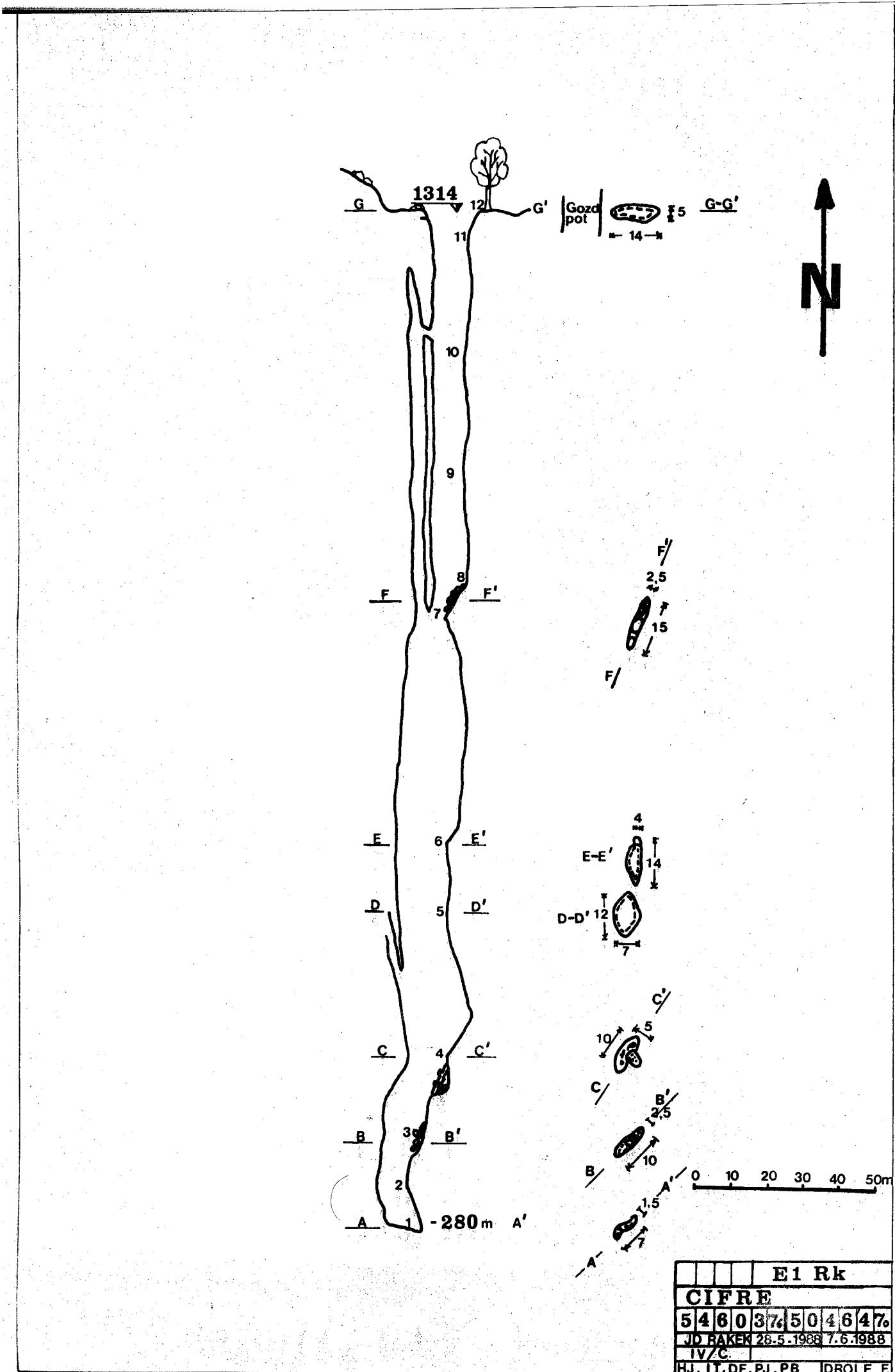
Tu sem se skril pod manjši previs in počakal, da sta prišla do mene Tone in Jani. Vsi trije smo bili približno 250m globoko. Po kamnu, ki je padalo še naprej smo vedeli, da je dno jame kolikor toliko blizu. Od počivališča naprej je s preostankom vrvi opremljal Tone. Prišel je kakih 15m niže, ko mu je zmanjkalo vrvi.

Tone je takoj začel plezati proti izhodu, midva z Janijem pa sva merila brezno od zadnega zabitega svetlobe navzven. Merila sva vertikalne in horizontalne kote ter razdalje med posameznimi pritrdišči, ki jih je bilo 12.

Ko smo se vrnili na površje, sta bila Jaka in Dare že precej nestrpna glede globine brezna. Ko smo jima povedali, da morata nesti seboj še kakšnih 30m vrvi, da bomo prišli do dna, sta bila zelo "vesela".

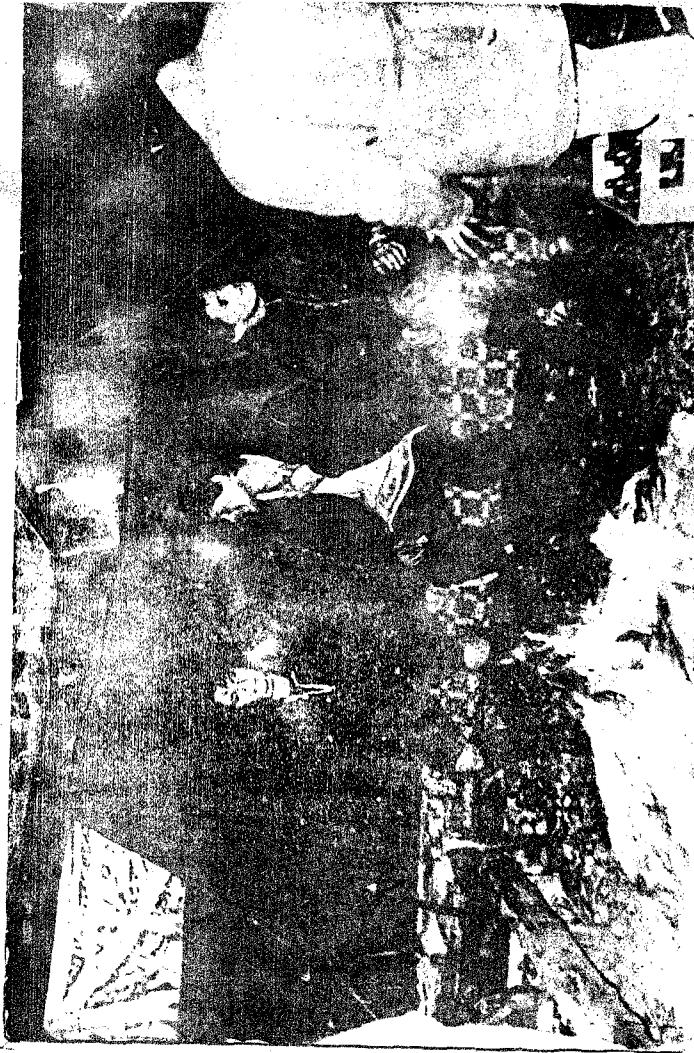
Utrujeni od plezanja smo se posedli okrog ognja in že začeli malo proslavljati najglobljo jamo na Snežniku, poleg tega pa je 250m čiste vertikale.

V nedeljo zjutraj sta se kot druga ekipa Jaka in Dare z dodatno vrvjo odpravila dokončat zadivo. Spustila sta se na dno in izmerila še zadnji rastežaj. Pred vračanjem sta brezno še razopremila in spravila vrvi pod vhodno brezno (100m), od koder smo mi trije potegnili 200m vrvi na površino. Preostalo količino pa sta prinesla onadva. Kljub temu, da smo bili vsi zelo utrujeni, saj je bila prva ekipa v jami 10 ur, druga pa 6, smo bili vsi zelo veseli, saj smo naredili nov globinski rekord na Snežniku in izpolnil se je pregovor, da "kdor išče, ta najde". Mi smo našli brezno globoko 280m in poglobili klubski rekord za 100m.

SNEŽNIŠKE

DOGODIVŠĆINE

LESKOVA DOLINA: Guma je počila drugič.

ČRNA DRAGA: Ob tabornom ognju ..

SPUST V NEZNANO

Še vedno zaspan pogledam skozi okno. "Sranje, spet dež! Akcija bo gotovo propadla," si mislim in spet zaspim. Komaj zaprem oči, že zaslišim sireno. To so naši! Vstanem, se odmajam do okna in jim zavpijem: "Počakajte"! Hitro se oblečem, pobašem na hrbtnik in že sem v kombiju. Kot vedno, tudi danes najprej jutranja kritika nad mojo točnostjo. Premišljujem kaj sem pozabil doma, medtem pa naš kombi drvi proti Snežniku. Sprašujem se, kje sploh je ta Zatreb? "Bik! Oglej si karto," zaslišim pred seboj znan glas našega vodje. Zakopljem se v karte, vendar mi vseeno ni jasno, kje smo. Ozrem se skozi okno in na svoji levi strani že vidim Snežnik. "Kmalu bomo tam," me prešine. Vozimo se naprej in držimo pesti, da nam kombi ne "crkne" sredi klanca.

Čez dobrih deset minut smo že na Sviščakih. Izstopimo, da si pretegnemo noge in natočimo vodo. To naredijo drugi, sam pa skočim v planinski dom. Kmalu sem nazaj. Spet kritika. "Pujs, že spet si pil!" "Kje pa", jim odgovorim. Po kratkem prepisu se izgovorim, da sem bil na stranišču. Verjamejo mi. No, tako si vaj mislim in preslišim pritajen smeh tovarišice, ki sedi za mano. Kot vedno, moramo tudi tokrat, če se hočemo peljati, ročno porinuti kombi. Na srečo dobi naš kombi poleg konjev tudi nekaj oslov, tako da nam hitro vžge. BrrrrBrrrrrrr, pritiska Marjan na gas in že se zapeljemo proti našemu taboru. Čez nekaj minut vožnje po cesti, ki bi jo že težko imenovali cesta, prispiemo v naš "čuveni" tabor. Marjan parkira, jaz se pretegujem, ostali pa znosijo opremo v tabor. Ko postavljam šotor, naša Vanda že pripravlja kosilo. Med prvimi se "zagrebem za eno fejst porcijo". Po končanem prijetnem opravilu se zvalim v visečo mrežo in dam želodcu čas, da se po naporu spočije.

"Sedaj se bo šlo zares", si mislim, ko nas naš vodja razvršča v delovne skupine. Z Matjažem sva določena, da raziščeva brezno pod cesto. Že prej sva bila obveščena, da je verjetno brezno globoko okoli sto metrov. Šerpe nama nosijo opremo, midva pa se razgledujeva po okolini. Brezno leži dvajset metrov pod cesto, a vhod ni videti zastrašujoč. "Čurka!" zaslišim Ma-

tjažev glas.

Brezno ima dva vhoda in treba se je odločiti, skozi katero odprtino bova šla. Dogovoriva se, da bova metala kamnje in vsaj približno ugotovila globino. Spustim kamen in štejem: "1,2,3,4,5,6,7,8,9,..." in iz previdnosti se odmaknem od brezna. "Tu pa že ne grem prvi," si rečem in diplomatsko predlagam Matjažu, naj prevzame vodstvo. Po kratkem pomenku se oblečeva v gumijaste pajace in napolniva karbidke. Prvi se spusti on, jaz pa čakam pred breznom in malo oklevam. Medtem ko čakam Matjaža, si še enkrat ogledam okolico in poskušam pogoltniti cmok, ki mi leži v grlu. Poskušam na vse mogoče načine, a cmok ne gre in ne gre nikamor. Na srečo kmalu zaslišim iz globine slaboten glas: "Šibaj." Vrvno zavoro vpnev v vrv, izvedem še zadnji rutinski pregled opreme in že zdrsim v globino. Pri prvem sidrišču se prepnev in tu že bolje slišim Matjaža, ki mi tuli, naj pazim na kamenje. Pravi, da sem mu že poslal paket kamenja. Previdno se odrinem od stene, kajti poznam občutek, če ti mimo glave prileti kamen. Ozrem se v globino, kjer vidim medel odsev Matjaževe luči. Približno ocenim, da je kakih šestdeset metrov pred menoj. "Prihajam!" mu zavpijem in se spustim do njega. Med spuščanjem si ogledujem stene brezna, a tudi teh kmalu ne vidim več zaradi slabe razsvetljave. Visim in se slabo orientiram. Ko prispiem do Matjaža, vidim, da je že privezan za drugi konec vrvi. Vprašam ga, če je klin dobro zabit; pritrdi mi, sam pa na tiko dvomim v ta kos železa. Matjaž gre naprej, jaz pa čakam in minute se mi zdijo dolge kot ure. Čas si krajšam tako, da zabijem še en klin, da je sidrišče še bolj varno. Po dogovoru se spustim do Matjaža.

"Zdaj sva že sto metrov globoko," mu pravim. "Misliš, da bova imela dovolj vrvi?" Dogovoriva se, da on nadaljuje pot v neznano, jaz pa zaščitim vrvi pred mehanskimi poškodbami.

Za Matjažem se spustim do police. Tu so stene že zaledenele in to da slutiti, da bo na dnu brezna preklemano mraz.

Še malo in na dnu sva. Pogled na zaledeneli slap in množice drobnih ledenih sveč je bil čudovit. Prišla sva torej v kraljestvo ledu; v siju svetilk so naju pozdravljalne mavrične barve tisočih bleščecih ledenih kristalov. "Škoda," si mislim,

"da nimam s seboj fotoaparata. O, kakšni posnetki bi bili to!" Med razgledovanjem Matjaž odkrije nadaljevanje brezna. Spustiva se še deset metrov in tu je zares dno brezna. Ostala nama je še naloga, da brezno izmeriva in nariševa. Med meritvami, ki jih morava v klubu prepisati na milimeterski papir in oddati na Inštitut, naju začne rahlo zebsti, zato pohitiva z delom. Matjažu rečem, naj se dvigne iz brezna, jaz pa bom napravil še nekaj skic in prišel za njim.

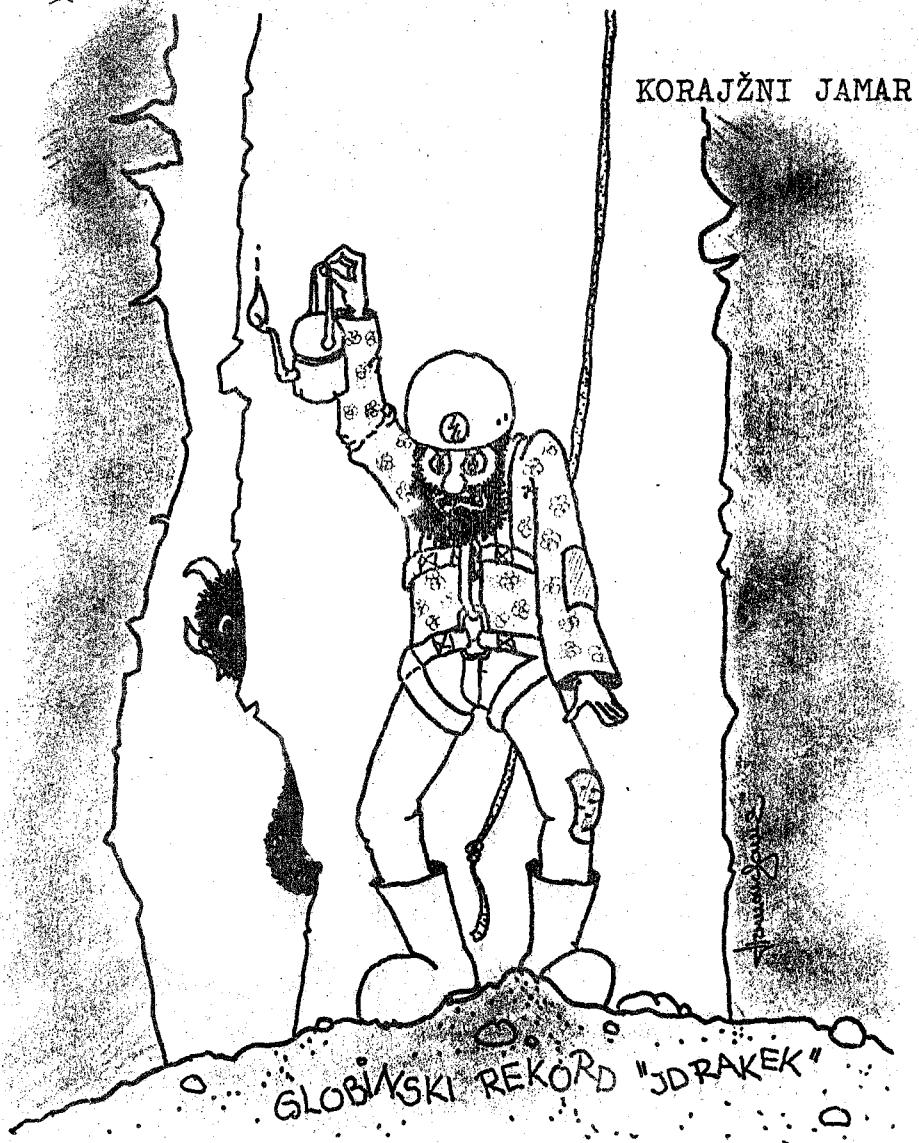
Začnem plezati. Hitro mi postane vroče, kajti plezanje je mnogo težje kot spuščanje. Ko razkopljam spodnje sidrišče, se spomnim na Matjaža in si mislim, da je prav gotovo že zunaj. Zdaj sem že ogret, a metri so kljub temu čedalje daljši. Podirati začnem naslednje sidrišče, ko mi na mojo grozo "crkne" karbidka. Ne gre mi v glavo, kako se je moglo to zgoditi. Na vse načine poskušam, da bi mi luč spet zasvetila, a zaman. Poskušam si posvetiti z električno lučjo, pa mi tudi ta ne dela.

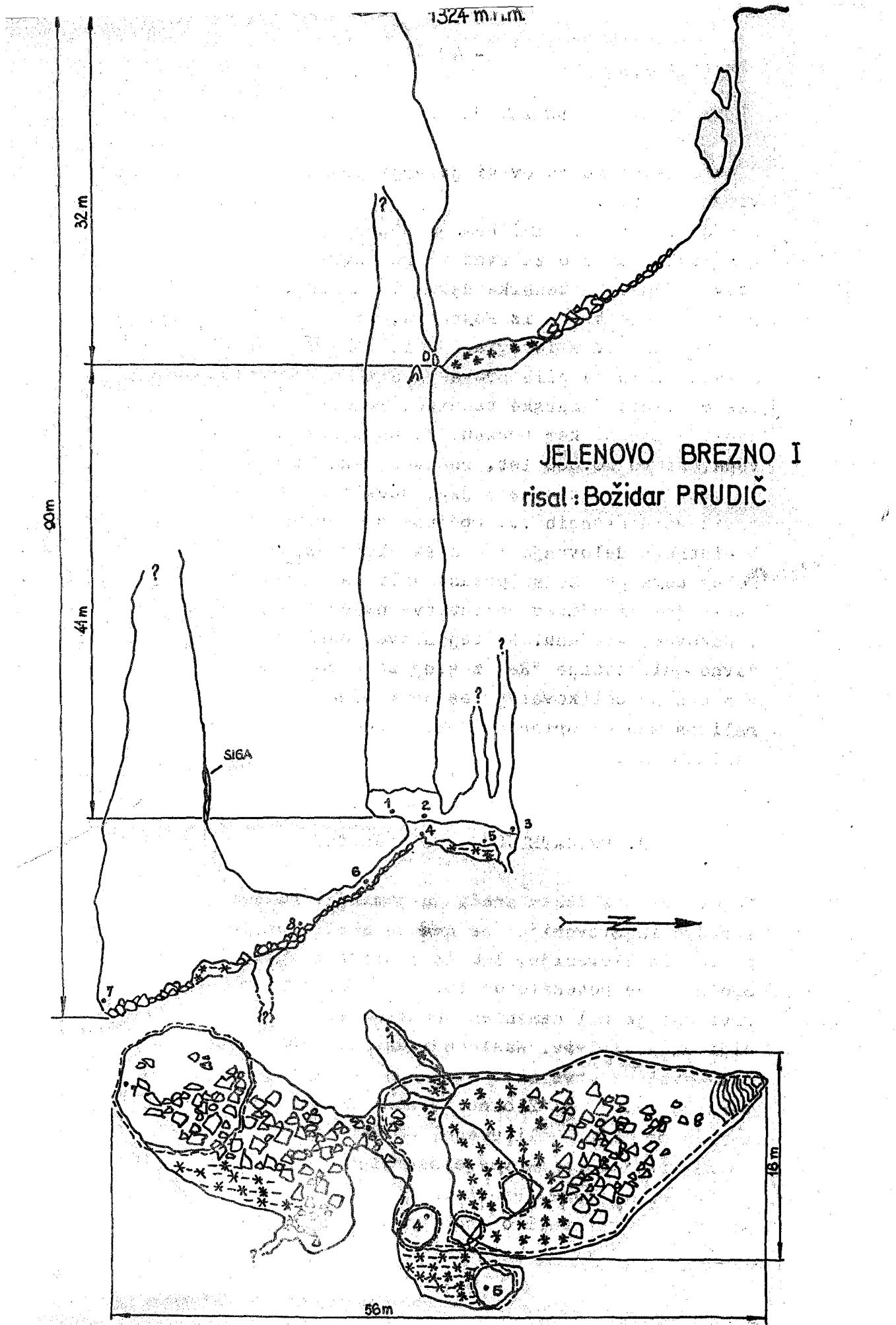
Tako ostanem sam s temo in še z najmanj šestdesetimi metri do vrha. Priznam, da se mi je začel strah pomešan z grozo plaziti pod kožo in v kosti. Z bojaznijo se začnem prepenjati kar v temi ob tipanju vrvi mi po številnih poskusih uspe priti na pravo vrv.

Izčrpan in obupan se začnem vzpenjati proti vrhu brezna. Ko zagledam dnevno svetlobo, mi malo odleže in strah polagoma izgine. Še kakšnih trideset metrov, pa bom na vrhu, še zadnje prepenjanje in vrh.

Najprej si globoko oddahnem. Nato pa me razdraži Helena, ki mi očita, da sva bila z Matjažem kar sedem ur v jami. Matjaž ji odvrne, da je najlepše opletati z jezikom. Še preden se spočijem, je prepircak že pozabljen. Ostali jamarji izmerijo dolžino uporabljene vrvi. Namerijo kar 136 m. "No, pa sva dosegla kar lepo globino."

Vse težave se v trenutku razblinijo in pozabijo. Ostaja samo še lep občutek, da smo raziskali še eno med mnogimi brezni. V meni pa ostaneše en lep spomin na jame in na prijateljstvo.

30 LET JAMARSKEGA DRUŠTVA RAKEK

Minulo leto smo rakovški jamarji praznovali 30-letnico ustavitev društva.

Blagovnica v Cerknici nam je odstopila 25 m² razstavnega prostora tako, da smo za uvod v praznovanje pripravili veliko razstavo "Jamarska tehnika nekoč in danes". S pomočjo Inštituta za raziskovanje krasa iz Postojne, ki nam je odstopil več eksponatov in panojev s fotografijami, smo pripravili zares odmevno razstavo. To je bila prava paša za oči, ki je ponujala na ogled vse elemente jamarske tehnike, staro jelenovo rogovje, ki smo ga našli v Snežniškem breznu, lobanjo rastlinojedega jamskega medveda, staro 20.000 let, rečnega raka, stalaktit v preseku velik več kot meter, jamske pajke, acetilenske svetilke in čelade od prvih do današnjih ... Občanom smo predstavili območja našega 30-letnega delovanja in potek akcij vse do izdelave zapisnika. Poleg tega pa smo se predstavili še s projekcijo diapositivov. Osrednja prireditev počastitve našega delovanja je bila 15.7.1987 v Rakovem Škocjanu. Na tej slovesnosti smo rakovčani dobili državno odlikovanje "Red zaslug za narod s srebrno zvezdo", s katerim nas je odlikoval predsednik SFRJ tov. Sinan Hasani. Organizirali pa smo še orientacijski pohod v Rakovem Škocjanu in ogled Zelških jam.

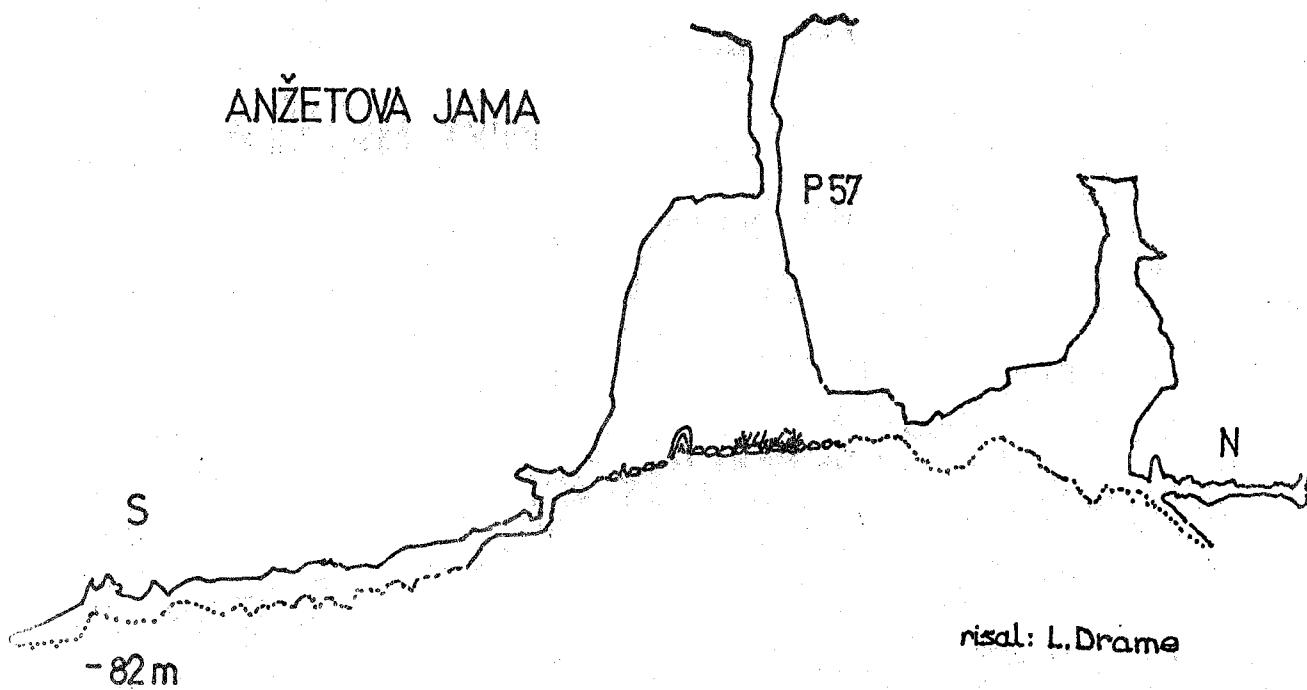
8. PRIJATELJSKO SREČANJE TREH DEŽEL

Na 8. prijateljskem srečanju jamarjev Furlanije- Julijske Krajine, koroške in Slovenije, se nas je zbralo okrog 250 jamarjev, od tega 100 iz Slovenije, 100 iz Italije in približno 50 iz Avstrije. Srečanje je potekalo od 10. - 12. 6. 1988 v Rakovem Škocjanu. Prvi dan je bil namenjen predvsem zbiranju udeležencev in projekciji diapositivov. Naslednji dan, v soboto ob 9. uri zjutraj je bila svečana otvoritev srečanja, na kateri je bil slavnostni govornik tov. Ciril Zlobec. Sledil je kratki kulturni program, katerega os pripravili učenci OŠ Jože Krajc iz Rakeka. Po kosilu so se vrstile strokovne ekskurzije v Anžetovo brezno, Križno jamo in Zelške jame. Predsedniki društev pa so se zbrali za okroglo mizo in diskutirali o problematiki srečanj. Večer smo zaključili

z družabnimi igrami. Zadnji dan srečanja so bile ekskurzije v Križno in Zelške jame. Po kosilu je sledil še zaključek srečanja in slovo.

DVATISOČA JAMA RAZISKANA

Uspelo nam je premagati še zadnji problem Anžetove (2000) jame, star dolg minulih generacij – nepreplezan kamin v severnem delu jame. V prvem poizkusu smo preplezali sedemnajst metrov visoko. Sledila je akcija ljubljanskih jamarjev (DZRJL), ki so pripelzali na Rambojev prag, to je 25 m visoko, za nadaljevanje pa niso imeli več opreme. V našem drugem poizkusu je celoten kamin uspeло preplezati navezi, v kateri smo bili: Jaka Peteh, Franci Drole, Peter Gorjup in Janez Homovc. Poleg prostega plezanja smo si pomagali še s tehniko potega in vpenjanja lestvic. Kamin je visok 44,5 m in je v celoti zasigan. Od Rambojevega praga naprej je razpoka široka ponekod le 70 cm. Sigaste skodelice s premerom tudi do 50 cm ustvarjajo zasigan podor v zgornjem delu kamina, te skodelice pa so odpadla siga s sten. Tik pod vrhom se kamin razveja in konča z ravnim stropom.

risal: L.Drame

Trojno brezno (RAKEK)

risal: Božidar Prudič

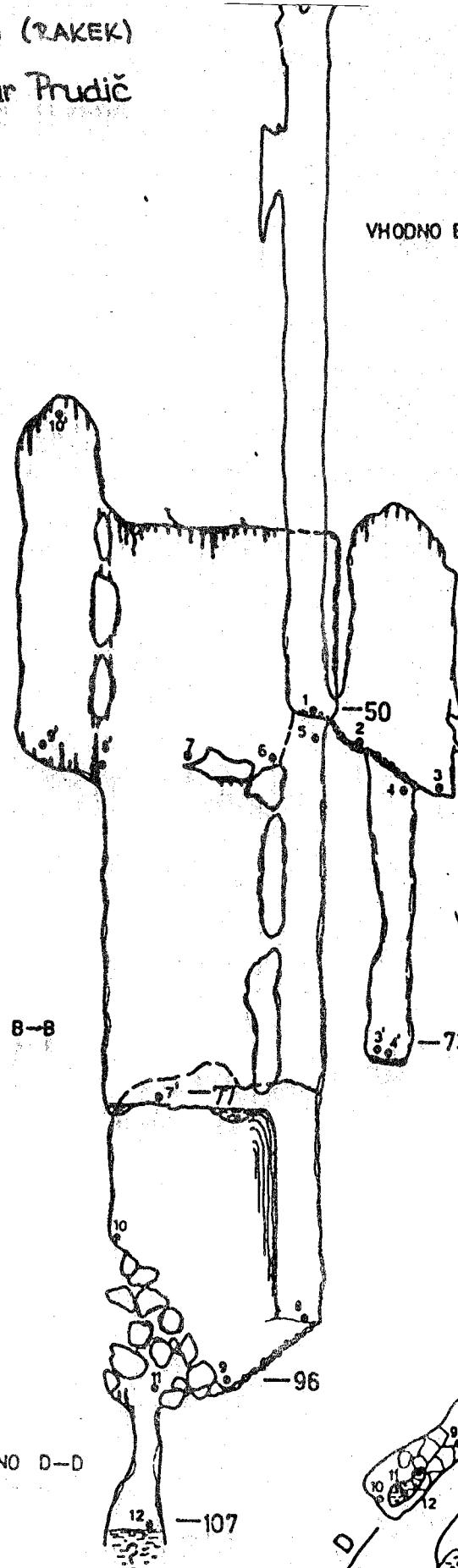
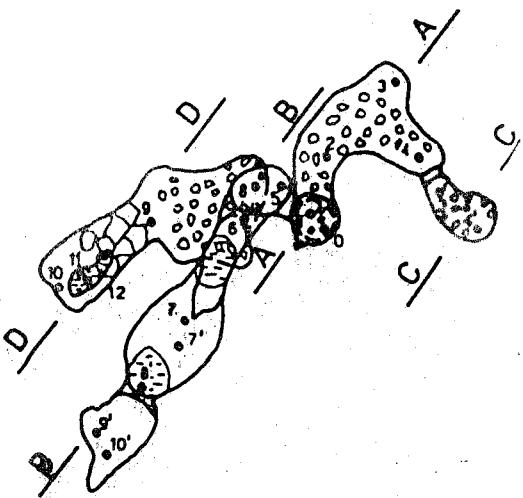
JUŽNO BREZNO B-B

SPODNJE BREZNO D-D

VHODNO BREZNO A-A

VZHOODNO BREZNO C-C

ZAHODNO BREZNO B-B

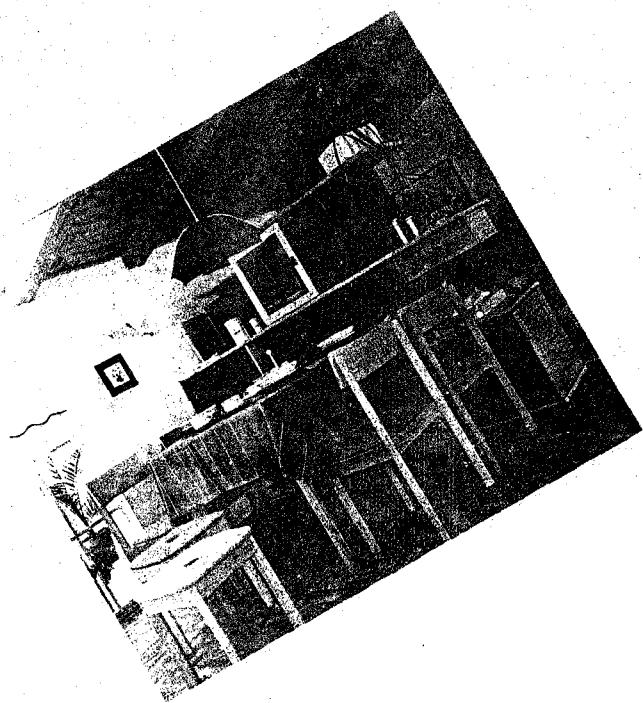
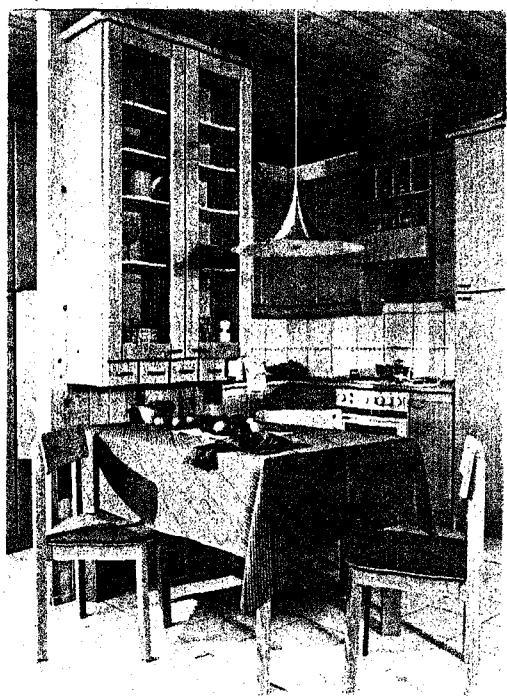
ČLANI JAMARSKEGA DRUŠTVA RAKEK
OD USTANOVITVE

ALBREHT Franc	1972	HABE France	1931
BAJT Boris	1983	HLADNIK Jože	
BAJT Matej	1980	HOMOVC Aleksander ...	1985
BOMBAČ Branko	1967	HOMOVC Janez	1981
BOMBAČ Darko	1974	HOMOVC Olga	1983
BOMBAČ Matjaž	1978	ILERŠIČ Anton	1974
BRECELJ Vlasta ...	1971	ILERŠIČ Marjetka	1983
BUČAR Janez	1976	ILERŠIČ Tomaž	1986
ČANČULA Robert ...	1978	ISTENIČ Edvard	
ČEKADA Danijel ...	1978	ISTENIČ Maks	
ČEKADA Janez	1967	IVANČIČ	
ČEKADA Milan	1970	JENKO Mitja	1965
ČEKADA Miro		JENKO STRŽAJ Mirjam .	1965
ČERNE Anton	1958	JERNEJIČ Miran	1983
ČUSIN Štefan	1976	JERNEJIČ Miro	1970
DEBEVEC Marjan ...		JUVANIČIČ Miro	1960
DEBEVEC Milan	1963	KLEMENC Ivan	1966
DEMŠAR Boštjan ...	1972	KLEMENC Ivan Janez ..	1960
DOBRIN Karmen	1982	KOBAL Bojan	1972
DRAME Leon	1970	KOČEVAR Sonja	1976
DRAME Rihard	1983	KOROŠEC	1963
DROLE Franjo	1984	KOROŠEC Drago	1960
DUJMENOVIC Slavko	1974	KOTNIK Katja	1965
FRANK Darko	1970	KOVAČ Sašo	1963
FRELIH Vlado	1957	KRANJC Tomaž	1985
FRELIH Leopold ...	1959	KRAŠEVEC Boris	1970
GABRENJA		KUPŠEK Boris	1970
GALANTI Andrej ...		LAH Janez	1970
GNEZDA Jože	1984	LEKŠAN Miro	1963
GORJAN Mojca	1970	LIPOVEC Stanka	1965
GORJAN Nataša	1972	LOGAR Janez	1957
GORJUP Peter	1981	MATIČIČ Anton	1986
GORNIK Anton	1963	MATIČIČ Pavel	1972
GORNIK Igor	1970	MEKİNA Edvard	1976
GRBEC Niko		MELE Jožica	1976

MLAKAR Rudi	1963	SRPAN Anton	1978
MODIC Andrej	1971	STERŽAJ Franc	1963
MODIC Igor	1963	STERŽAJ Vinko	1978
MODIC Marko	1986	ŠEMROV Franc	1957
MODIC Marta	1972	ŠIVEC Branko	1974
MULEC Ana	1984	ŠPARENBLEK Jože	1976
MULEC Ljuba	1984	ŠPITÁLER Ludvik	1975
NABERGOJ Boris	1983	ŠUŠTERŠIČ Franc	1960
NABERGOJ Mile	1960	ŠUŠTERŠIČ Marjan	1963
OCEPEK Maruška	1985	TELIČ Jože	1967
OKORAN Ivan	1972	TROŠT Miro ...	1960
OREL Marija	1963	TROŠT Zoran	1963
PATERNOST Ivan	1972	UDOVIČ Franci	1971
PEGAN Evgen	1961	UDOVIČ Jože	1960
PETEH Irena	1985	UDOVIČ Majda	1972
PETEH Jaka	1983	UDOVIČ Tanja	1985
PETEH Silvana	1985	URBAR Bogdan	1974
PIRG Igor	1974	URBAS Franc	1960
PIRC Jeluška	1983	URBAS Mirko	1974
PIRC Ljubo	1960	URH Andrej	1986
POLAK Maja	1975	VALANT Dragomir	1980
PONIKVAR Janko	1960	VALENČIČ Marjan	
PREGELJ Bojan	1970	VALENČIČ Slavko	1970
PRIJATELJ Janez ...	1972	VENGUST Andrej	1986
PRIJATELJ Leon	1972	VESEL Franc	1972
PRUDIČ Božidar	1970	VOLONTE Zdenka	1972
PRUDIČ Marko	1969	VUKIČEVIČ Aleksander	1985
PRUDIČ Svetozar ...	1970	ZALOKAR Marjan	1972
RAJČEVIČ Vojo	1958	ZALOŽNIK Tone	19
RALJEVIČ Ivo	1960	ZORMAN Davorin	1985
REBEC Janko	1965	ZORMAN Tomislav	1986
RIHLY Srečo	1960	ZUPANIČ BOMBAČ Darja	1972
ROVAN Franci	1963	ŽAGAR Ivan	1972
ROVAN Štefanija ...	1963	ŽUFIČ Danijel	1982
SAVIČ Željko	1976	HOMOVEC Jani	1988
SCHEIN Valentin ...	1976		
SPASIČ Marica	1970		

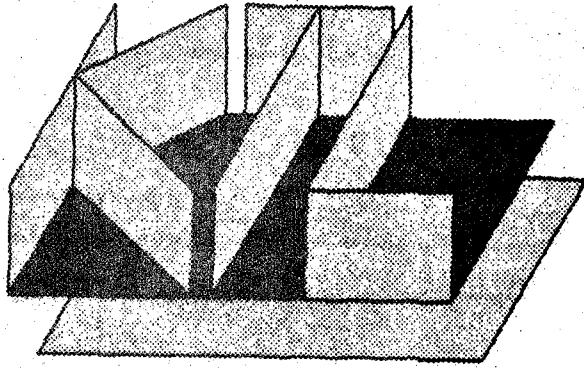
PREDSEDNIKI JD RAKEK

Leto	Predsednik
1957	France HABE
1958	"
1959	"
1960	"
1961	"
1962	"
1963	"
1964	"
1965	Vojo RAJČEVIČ
1966	"
1967	"
1968	"
1969	Zoran TROŠT
1970	"
1971	"
1972	Brane BOMBAČ
1973	"
1974	Zoran TROŠT
1975	Brane BOMBAČ
1976	"
1977	"
1978	Tone ILERSIČ
1979	"
1980	"
1981	Bogdan URBAR
1982	Leon DRAME
1983	"
1984	"
1985	"
1986	"
1987	"
1988	"

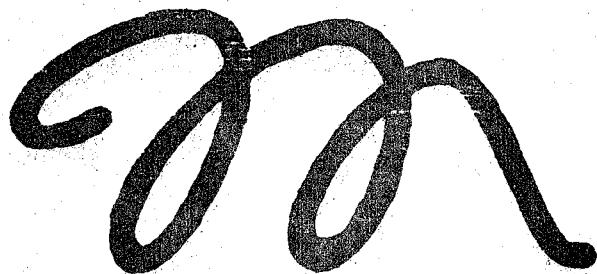
brest

brest. n.sol.o. CERKNICA, YUGOSLAVIA, tel.061/791-200, telex 31167

KTL
Industrija papirja in embalaže
Ljubljana n. sol. o.

TOZD
KARTONAŽA
RAKEK n. sol. o.

MLINOTEST

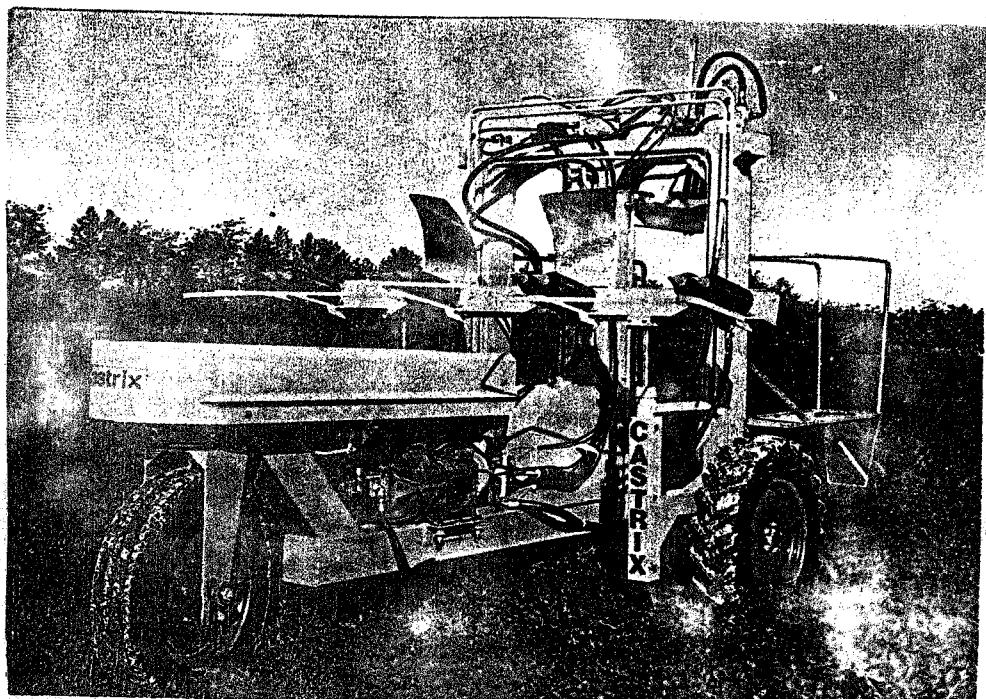
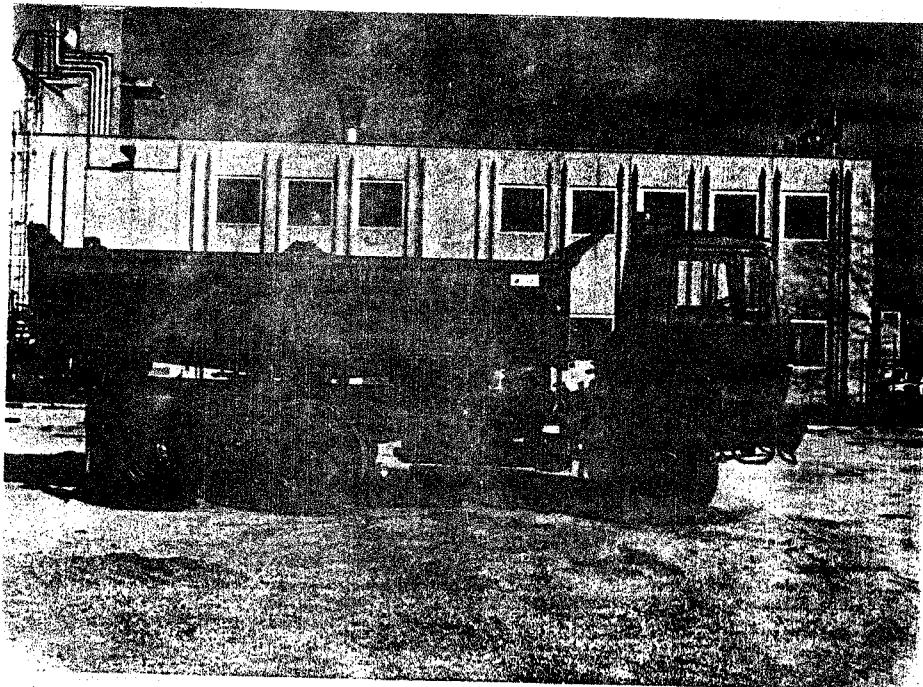
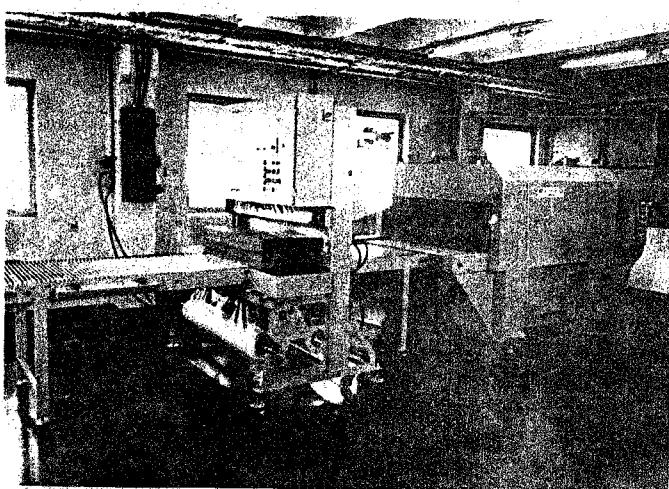
Živilska industrija n. sol. o.
TOZD Pekarna Postojna

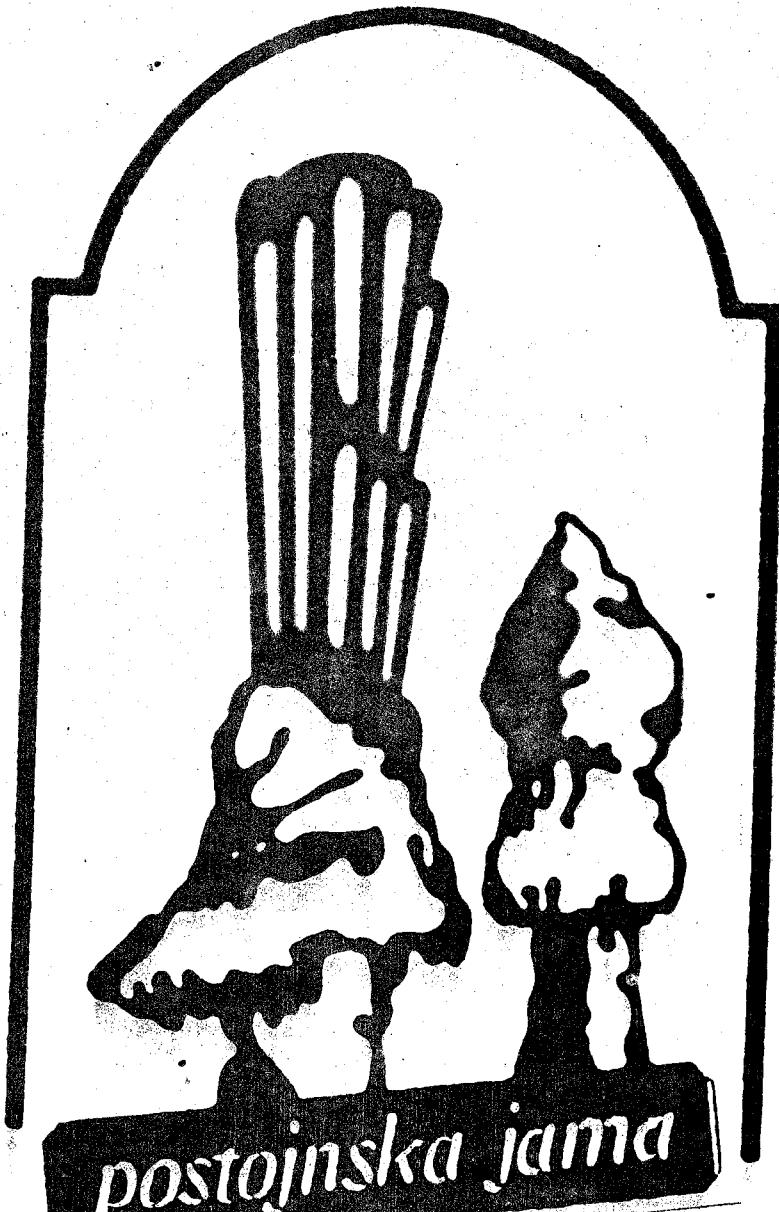
AVTOMONTAŽA

tovarna gospodarskih vozil,
trgovina in servis motornih vozil
Ljubljana n. sub. o.

TOZD TOVARNA TRANSPORTNIH NAPRAV CERKNICA n. sub. o.

61380 Cerknica
Telefon: (061) 791-722
Telex: 31868 AMCTTN YU
Telegram: Avtomontaža —
Tovarna transportnih naprav Cerknica

postojnska jama

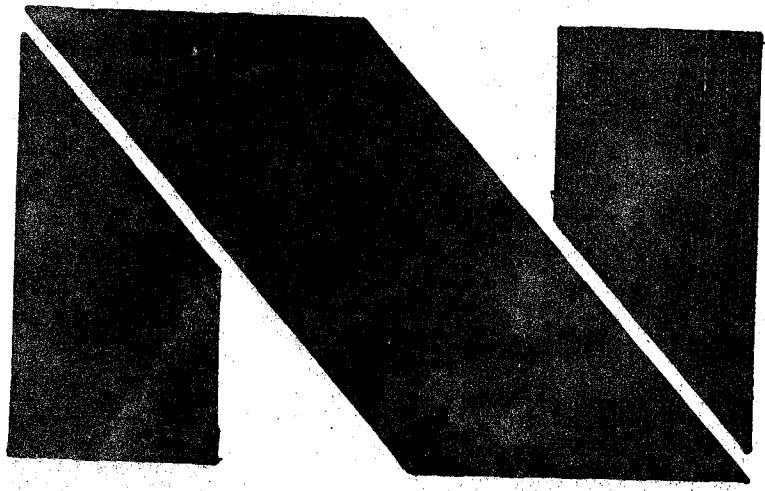
the cave - die höhle - la grotta - de grotten

JUGOSLAVIJA

THO POSTOJNSKA JAMA

TOZD GOSTINSTVO
CERKNICA

TOZD JAMA

NAOS POSTOJNA

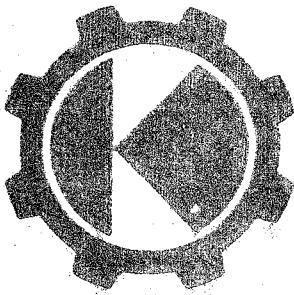
TOZD GROSIST

TOZD TMI

TOZD TRGOVINA RAKEK

TOZD SADJE ZELENJAVA

Tel.: (061) 796 086, 796 094 Telegram: Kovind Unec 61381 Rakek Jugoslavija

Kovinska industrija

KOVIND

Unec pri Rakeku

IZDELUJEMO, MONTIRAMO IN SVETUJEMO

STROJI ZA ŽAGANJE

- večlistni žagalni stroji
- pretočni žagalni stroji za prečno razžagovanje desk
- več vrst podmiznih čelilnikov s pritisknim sklopom
- podmizni čelilnik brez pritisnega sklopa
- numerično krmiljeni čelilniki za razžagovanje letev
- numerično krmiljeni čelilniki za razžagovanje desk
- podmizni krožni žagalni stroji s premičnim listom za vzdolžno razžagovanje
- razne vrste krožnih žagalnih strojev po specifičnih zahlevah.

TRANSPORTNA OPREMA ZA:

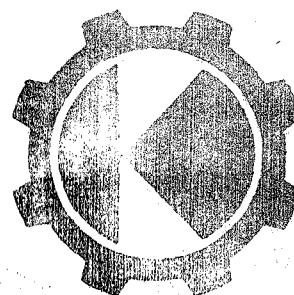
- mehanizirana hodišča
- žagalnice in sortirnice žaganega lesa
- krojilnice in lamelirnice
- finalno obdelavo lesa

- vse vrste lesenih odpadkov in ostankov
- naprave za razletvičenje paketov desk
- razne palete in vozičke
- vso elektro in elektronsko opremo za pogon in krmiljenje transportne opreme in strojev

Svetujemo in pomagamo vam pri modernizaciji tehnoloških procesov, uvajajuju novih transpornih linij v že obsloječe objekte; obnavljamo rabljeno transportno opremo in stroje, enake in podobne našemu proizvodnemu programu, po želji pa vam jih zamenjamo po sistemu »STARO ZA NOVO«.

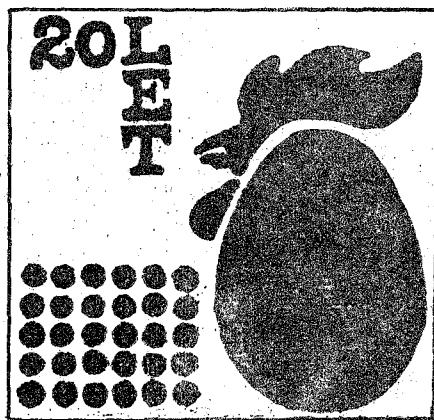
SOZD
Združeni
proizvajalci
strojne
opreme

Kovinska industrija

KOVIND

Unec pri Rakeku

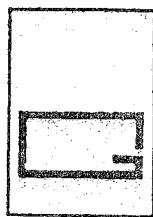

perutninski
kombinat
Pivka
TOZD LKP
CERKNICA

INŠTITUT ZA RAZISKOVANJE KRASA
ZNANSTVENORAZISKOVALNI CENTER
SLOVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI IN UMETNOSTI
Postojna, Titov trg 2

"IMOS SGP GRADIŠČE Cerknica izvaja vse vrste nizkih in visokih gradenj na področjih Cerknice, Vrhnike, Logatca, Ribnice, Čabra in Postojne, ima trgovino z gradbenim materialom in izdeluje malte za strojno izdelavo ometov.

PRIPOROČAMO NAŠE STORITVE."

IMOS
sgp
gradišče
cerknica

<p>Maučec Dragana</p> <p>Prekomorski brigad 66230 POSTOJNA Tel. 067/23-654</p>	<p>Canon <i>Fotokopiranje</i> črno, belo in v barvi</p> <p>Tržaška 24 66230 POSTOJNA Tel. 067/211-614</p>
--	--

TISKARNA NOTRANSKE POSTOJNA
66230 Postojna, Tržaška 15a, tel.: (067) 22-592, 22-511